

ásban, a főszerep Evelyn Brendt. A második attrakció „3 Picanniers” szenzációjú táncadások 3, 5 és 7 és 10 lej.

# MUSOR

## EUROPÁI

16: Zenekar. Ady-zenekar. Bruch. Magyar tánc. — 21.45: Hírek.

12.05: Póntos időjék. — 12.30: Zenei előadás. — 7.30: Humoros előadás. — 9.30: Hubay-est. — 10.30: Hírek.

10.30: Hubay-est. — 10.30: Hírek.

10.30: Hubay-est. — 10.30: Hírek.

10.30: Hubay-est. — 10.30: Hírek.

10.30: Hubay-est. — 10.30: Hírek.

10.30: Hubay-est. — 10.30: Hírek.

10.30: Hubay-est. — 10.30: Hírek.

10.30: Hubay-est. — 10.30: Hírek.

10.30: Hubay-est. — 10.30: Hírek.

10.30: Hubay-est. — 10.30: Hírek.

10.30: Hubay-est. — 10.30: Hírek.

10.30: Hubay-est. — 10.30: Hírek.

10.30: Hubay-est. — 10.30: Hírek.

10.30: Hubay-est. — 10.30: Hírek.

10.30: Hubay-est. — 10.30: Hírek.

10.30: Hubay-est. — 10.30: Hírek.

10.30: Hubay-est. — 10.30: Hírek.

10.30: Hubay-est. — 10.30: Hírek.

10.30: Hubay-est. — 10.30: Hírek.

10.30: Hubay-est. — 10.30: Hírek.

10.30: Hubay-est. — 10.30: Hírek.

10.30: Hubay-est. — 10.30: Hírek.

XIII. ÉVF. SZAM 251  
Külső - Kézirat, 1930  
november 19 Szerda  
1931 ÉV - Csoporthoz



Ára 3 lej

# KELET

ESZDŐ POLITIKAI NAPILAP

Ramsetter Robert  
BUDAPEST

Posta- és távközlési hivatal  
Közlekedési osztály  
Közlekedési osztály  
Közlekedési osztály

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	
Hónap	150 L-ó
Félév	300
Negyedéve	320
Évi	1100

Külföldi előfizetési árak:  
Hónap 1 dollár (vagy annak megfelelő pénznem).  
Évi 6 dollár 10 cent.

Hirdetési tábla szerinti ártételek fel.

## A két liberális párt

Kétségtelenül van valami tragikus abban, ami a kamara tegnapi délutáni ülésén történt. Kétten is ovastak fel nyilatkozatot a liberális párt nevében: Duca volt belügyminiszter, aki a jelenlegi kormányt okozta az ország súlyos gazdasági és pénzügyi helyzetének előidézéséért, és George Bratianu, aki viszont a Bratianu Vintila mellett kitartó liberálisokat tette felelőssé a mai helyzetért. A többségi képviselők természetesen nagy örömmel fogadták ezt a látványosságot, amely élénk színekkel illusztrálta Károly király trónralépésétől kezdve az ország politikai életében beállt nagy változásokat. Az ötvenéves multra visszatekintő liberális párt történelmének legbűszkébb hagyományán: az egységen és a fegyvelmen történt rész az a szakadás, amelynek tragikus voltát éppen az a tény huzta alá, hogy a szakadások élén a liberálisok legnagyobb politikai zsenijének, Bratianu Jonelnek fia áll.

George Bratianuak kétségkívül igazán volt akkor, mikor behódolt az egész ország örömműzongásai közepette hazatérő ifjú uralkodónak és nem esatlakozott Bratianu Vintilához és társaihoz, akik a királyproklamálás napján örök-írdőre szóló ünnepélyes fogadalmakat tettek az ország királyi ellen. Az is kétségtelen, hogy George disszidens akciójának jelentékeny része volt abban, hogy a közismerten esküvős és nyakas természetű Bratianu Vintila alig egy hónapi rezisztencia után feladta a Károly herceggel szembeni ellenséges magatartás romantizmusát az ország lenyűgöző uralkodójával való kibékülés elől. Ha Bratianu Vintila történelesen nem járja meg Canossa-utját a szilárd Peles-kastélyhoz, a bomlási processzus nem lehetett volna megakadályozni a történelmi liberális pártban. Am ez a behódolás nagyon is hamar megtörtént és George Bratianu azon vette észre magát, hogy aránylag kevesen vannak azok, akik mögéje csoportosultak.

A liberális párt már régen nem bizonyos eszmék és politikai ideálok zászlóhordozója, hanem elsősorban érdekközösség, amelynek tagjait nagyon is materialis vonatkozások szálai fűznek egymáshoz. A párt nagy többsége Bratianu Vintila oldala mellett maradt. Ilyen elemények után veszi most kezdetét a harc a két frakció között. George Bratianu az új alkotmányos renddel szemben azonnali behódolás érdemét vindikálja magának, Bratianu Vintila viszont a párthívek sokaságára és csoportjainak anyagi erejére hivatkozik. A közeljövő meg fogja mutatni, hogyan dől el ez a román politika történetében páratlanul álló vetélkedés.

## A forradalom szele

Süvít Spanyolország felett. Amióta a diktatura megbukott, ebben a nagy országban sehogy sem tud helyrebillenni a lelkek egyensúlya. Sőt úgy látszik, hogy a nyugtalanság, egyre lázasabb méreteket öltve, átterjed az egész dolgozó lakosságra, mely meguntta az elnyomatást és egy teljesen új rezsimtől várja boldogulását.

A világháború befejezése óta csak egyetlen európai országban volt rá eset, hogy a szervezett munkásság az általános sztrájk félelmetes fegyveréhez nyúlt volna. Németország munkássága nyúlt ehhez az eszközhöz, amikor annak idején a Kapp-puccs a köztársasági alkotmányt veszélyeztette.

Spanyolország munkássága már több ízben adott hangot forradalmi lendülettel annak az óhajának, hogy Spanyol-

országot köztársasággá akarja átalakítani. Ebben a főkérvésében az ország legkiválóbb intellektuális állanak mellette, valamint az egyetemi hallgatók te kintélyes része. A köztársaságért való küzdelem azonban mindezekig nem öltött olyan kimondottan forradalmi jellegget, mint amilyet most ölt.

Es hogy Spanyolországban most egy forradalmi jellegű általános sztrájk nyugtalanítja a lelkeket, ebben nem kis része van Berenguer kormányának, mely immár egy év óta van hatalmon s ez alatt az idő alatt a diktatúrát csak

szavakkal hivatkozta, de nem ténylegesen. Primo de Rivera bukása óta az állapotok nem sokat javultak, sőt bizonyos mértékben rosszabbodtak.

Az általános sztrájk és a forradalmi jellegű tömegtüntetések kibővülésére a madridi rendőrség elhamarkodott, ideges magatartása adott okot, amikor egy munkás-temetés tömegébe minden ok és előrelátás nélkül belelőtt. Ilyen tette rendszerint csak a félelem ragadhatja magát — s úgy látszik: a spanyol hatóságoknak minden ekuk meg van erre a félelemre.

Ismerve a latin temperamentum vakmerőségét és elszántságát, nem tartjuk lehetetlennek, hogy a spanyolországi általános sztrájk véres forradalomra növi ki magát. Megtörténhetik, hogy a népakarat, mely eddig demokratikus uton próbálta keresni a köztársasági államforma megvalósításának lehetőségeit, most — egy kibrid és oktalon hatóságai beavatkozás jóvoltából — a véres erőszak útjaira téved s egy forradalmi vérfürdő árán fogja megvalósítani azt, amit eddig hiába várt királyától és a kormánytól: a demokráciát!

# A két liberális párt első összecsapása a parlamentben

Duca a nemzeti-parasztpártot, George Bratianu pedig a liberálisokat teszi felelőssé az ország súlyos gazdasági helyzetéért — Mironescu: „A kormány bármikor kész békejobbot nyújtani az ellenzéki pártoknak”

Bucuresti—Bukarest, november 18. (Az Új Kelet tudósítójától.) A kamara ma délutáni ülésén megtörtént végül a liberális párt beígért nyilatkozattétele, amely igen sok képviselőt vonzott a képviselőházba. A kormány tagjai közül is többen jelen voltak, élükön Mironescu miniszterelnökkel. Pop-Csicsó István a gyűlés megnyitása után közölte a kamara tagjaival Pistiner Jakob dr. szocialdemokrata képviselő halálának hírért. Az elnök kegyeletos szavakban emlékezett meg Pistinerről.

Nagy tudású, mindenki által becsült és szeretett kollégánk volt Pistiner Jakob — mondotta, — olyan képviselő, aki komolyan fogta fel hivatását és híven teljesítette kötelességét választóival szemben. Emberszerető volt, akinek halálát mindannyian ószintén fájjaljuk.

### A liberális nyilatkozat

Az elnök szavai után, de még mindig napirend előtt, Duca volt belügyminiszter ment fel az emelvényre, hogy a liberális párt nyilatkozatát felolvassa. A nyilatkozat hangsúlyozza, hogy a liberális párt az uralkodó óhajára tért vissza a parlamentbe, egyebekben azonban fenntartja a Mironescu-kabinettel szemben is mindazokat a kifogásokat és vádakokat, amelyeket a Maniu-kormányal szemben hangoztattak. A liberális párt

ezt a kormányt teszi felelőssé az ország mai súlyos gazdasági és pénzügyi helyzetéért

és annak a meggyőződésének ad kifejezést, hogy csakis a közvéleménynek új választásokon megnyilatkozó akarata segítheti ki az országot mai szorongató helyzetéből. A jelenlegi kormány és a mögötte álló párt nem képviselik többé az ország közvéleményét.

### George Bratianu ellen nyilatkozata

Általános érdeklődés közepette George Bratianu ment fel ezután a szószeke és ugyancsak a liberális párt nevében olvasott fel nyilatkozatot. Bratianu Jonel fiát a többségi képviselők egyrésze nagy tapsal fogadta és az ünneplés csak fokozódott, midőn az ifjú Bratianu a vintilista liberálisokról mondott el nem éppen hízelgő dolgokat. George Bratianu nyilatkozatában hangsúlyozta, hogy pártja a liberális tradíciókhoz híven az első pillanattól kezdve támogatja kivánt lenni a monarchikus eszmék és ez a gondolat vezérelte abban az elhatározásában is, hogy visszatérjen a parlamentbe. Az ő pártjának parlament munkája azonban nem fog a kor-

mány aktusainak ellenőrzésére szorítkozni. Ő exponense akar lenni az ország közvéleményének és

meg akarja akadályozni, hogy ismét hatalomra kerüljenek azok, akik valóban értelmi szerzői és okozói az ország szerencsétlen helyzetének.

Jorga szólalt fel ezután. Véleménye szerint az uralkodó nem akarta kényszeríteni az ellenzéki pártokat a parlamentbe való visszatérésre, csupán a választókkal szembeni kötelességeikre hívta fel figyelmüket. Az ország mai súlyos helyzete megkívánja, hogy a parlamentben nemuljanak el a gyűlölködő párt-harcok. Itt, a képviselőházban ellenzéki és többségi parlamentereknek csakis választóik érdekeit szabad szemellett tartaniok. Senkinek sincs jogában kivonulni a parlamentből és felmenteni önmagát a munkától, amelyet választóival szemben elvállalt.

### Cuza is felszólal

Kisebber derűtség közepette Cuza professor kért ezután szót. Kijelentette, hogy az ellenzéki pártoknak nincs joguk kritizálni, mert ők jutatták az országot mai súlyos helyzetébe. Ő maga részéről az uralkodó rendelkezésére bocsátja az antiszemita ligát, amelynek jelszava: Krisztus, király, nemzet: Románia a románoké.

Végül Mironescu miniszterelnök emelkedett szólásra, hogy reflektáljon az ellenzéki kritikákra.

### Mironescu békejobbot nyújt az ellenzéknek

— Egviki párt képviselője — mondotta Mironescu — a jelenlegi kormányt igyekezett a mai súlyos gazda-

sági helyzet előidézésével megvádolni. E vád értékét azonban nagyon leromította az a tény, hogy ugyanazon párt nevében egy másik nyilatkozatot olvastak fel, amely a liberális pártot teszi felelőssé a mai helyzetért. Nyugodt lelkiismerettel kijelenthetem, hogy kormányunk minden lehető elkövetett a gazdasági és pénzügyi viszonyok normalizálásáért és nem rajtunk mulott, hogy ez csak kisrésben sikerült is. A nemzeti-parasztpárti kormány meg van győződve arról, hogy csak a nemzet összes erőinek összefogása vezetheti ki az országot a mai nehézségekből és éppen ezért ismételten ószintén és harmónikus együttműködésre hívjuk fel az összes komoly ellenzéki pártokat, amelyek felé bármikor hajlandók vagyunk kinyújtani a békejobbot.

### Interpelláció a munkanélkülségről

A nem minden politikai jelentőség nélküli beszéd után áttértek a napirendre, amelynél Mironescu szocialdemokrata képviselő interpellációja szerepelt a munkanélkülségről. Mironescu rámutatott arra, hogy a munkanélküli segélyekből nem az igazi munkanélküli részeseülnek, hanem a politikai pártok protezsált hívei, miközben a dolgozó tömegek a legnagyobb nyomorral küzdenek. Komoly és effektív intézkedéseket kért a munkügyi minisztériumtól a munkanélkülség leküzdésére.

Bucuresti—Bukarest, november 18. Ma délelőtt tíz órákor a tartományi igazgatók bevonásával minisztertanács volt, amelynek tárgysorozatán a tartományi igazgatóságok költségvetésének megállapítása és a közigazgatási törvény módosításának kérdése szerepeltek.

## Letartóztatták a bukaresti szabadkőműves-páholy merénylőit

Tegnap este újabb merényletet követtek el a páholy ellen

Bucuresti—Bukarest, november 18. (Az Új Kelet tudósítójától.) Az elmúlt napokban felrobbantott szabadkőműves-páholy ellen tegnap este újabb merényletet kíséreltek meg. A páholyból távozó tagok észrevették, hogy a lépcsőkön dinamitok vannak elhelyezve. Azonnal értesítették a hatóságokat, melyeknek a megfelelő óvintézkedések után sikerült a dinamitokat eltávolítani. A merénylettel kapcsolatosan Stanes-

cu vizsgálóbíró nagy eréllyel folytatja a nyomozást. Tegnap este letartóztatták a két Tantareanu-fivért, a Bukarestben megjelenő antiszemita lap szerkesztőit, majd ma délelőtt egy Herghelegiu nevű diákot, akik a vizsgálóbíró szerint a merénylet értelmi szerzői és végrehajtói voltak. Az is megállapítást nyert, hogy a dinamitok egy volt tüzértisztől származnak, aki ellen ugyancsak megindult az eljárás.

## Előadások

500 és szörme gátlók, V. Janky, Pö.

500 és szörme gátlók, V. Janky, Pö.

500 és szörme gátlók, V. Janky, Pö.

500 és szörme gátlók, V. Janky, Pö.

500 és szörme gátlók, V. Janky, Pö.

500 és szörme gátlók, V. Janky, Pö.

500 és szörme gátlók, V. Janky, Pö.

500 és szörme gátlók, V. Janky, Pö.

500 és szörme gátlók, V. Janky, Pö.

500 és szörme gátlók, V. Janky, Pö.

500 és szörme gátlók, V. Janky, Pö.

# Az angol kormány takarodót fuj a Fehér Könyv kérdésében

## A külügyminisztérium konferenciára hívta meg a Jewish Agency képviselőit

London, november 18. (Az Uj Kelet tudósítójától.) A hivatalos Reuter-ügynökség rendkívül érdekes hírt röptetett ma világra, amely ismételt bizonyítékát szolgáltatja annak, hogy az angol kormány lépésről-lépésre kénytelen takarodót fujni a Fehér Könyv kérdésében. Az az elementáris tiltakozás, amellyel nemcsak az egész világ zsidósága, de az európai és amerikai államok haladottabb közvéleménye a Fehér Könyvben tartalmazott jogszétségeket elfogadta, meggyőzte az angol kormány vezetőjét a Fehér Könyv módosításának szükségességéről és arról, hogy a módosításokra vonatkozólag a zsidóságot képviselő Jewish Agencyt is megkonzultálják. A Jewish Agency vezetőjének a tanácskozáskor való bevonása annál figyelemreméltóbb, mint hogy lord Passfield ismeretesen a Fehér Könyv előtt és alatt nem tartotta szükségesnek kikérni a zsidóság képviselőinek véleményét is. A Reuter-ügynökség jelentése a következőképpen hangzik:

„Mint hogy a Fehér Könyv egyes szakaszainak a mandátum bizonyos rendelkezéseivel való összeegyeztethetősége tekintetében kétségek merültek fel, másrészt pedig, mint hogy a Fehér Könyv egyes kitételei téves interpretálásokra adtak alkalmat, az angol kormány megbeszélése hívta meg e kérdésekkel kapcsolatosan a Jewish Agency képviselőit.”

Eme diplomatikus hangon megfogalmazott hírhez a hivatalos távirati iroda a következő, nyilván ugyancsak az angol kormány által sugalmazott kommentárt fűzi:

„Mint hogy mindkét részről egyaránt vannak érdekelve a mandátum jó alkalmazásában, úgy az angol kormány, mint a Jewish Agency a mandátum korrekt interpretálását kívánják és része nem hajló közgazdasági akarnak Palesztinában. Remélhető, hogy különböző vitás kérdésekben meggyőzés fog létrejönni a felek között és a jövőre vonatkozólag egy megnagyobbított megállapodás hozható létre.”

Mit fog tartalmazni az új kormánynyilatkozat

London, november 18. A munkáspárt félhivatalos lapja, a Daily Herald kimerítően foglalkozik a Fehér Könyv ügyében várható új kormánynyilatkozattal, amely elé nagy érdeklődéssel tekintenek Angliában. A lap véleménye szerint a kormány valószínűleg ki fogja jelenteni, hogy szívesen látja a zsidó munkát zsidó földeken és zsidó vállalatoknál és nincsen szándékában a zsidó bevándorlást az arab munkanélküliek számától függővé tenni. Ennek dokumentuma az a tény, hogy a kormány lord Passfield útján 1500 bevándorlási certifikátot adott ki, amelyek révén a normális viszony ismét helyreállott. A kormánynyilatkozat továbbá meg fogja állapítani, hogy senkinek sem áll szándékában a mandátumot másképp interpretálni, mint ahogy azt 1922 óta minden brit kormány értelmezte.

A Zsidó Távirati Iroda tudósítója illetékes körökből szerzett értesülése szerint a Daily Herald közléseit fenn tartással kell fogadni.

Kellemetlen kérdések az alsóházban

London, november 18. Az angol alsóház ama ülésén, amelyen Lloyd George a liberális párt nevében kérdést intézett a kormányhoz a Palesztina-vita időpontjának megállapítása tekintetében, Ormsby-Gore a gyarmat ügyek egykori államtitkára, továbbá a konzervatív Elliot őrnagy és Bracken is kérdést intéztek a Fehér Könyvre vonatkozólag. Mindenekelőtt megkérdezték, vajjon a palesztinai kormány a Fehér Könyv alapján fogantott-e az országban bizonyos intézkedések?

Parlamentári vita Palesztináról

Macdonald miniszterelnök válaszában kijelentette, hogy a kormány

mindaddig nem fog a Fehér Könyv alapján rendeleteket kibocsátani, amíg a problémák fölött az alsóházban a vita meg nem történt. Macdonald hozzátette még, hogy a kormány feltett szándéka a mandátumból eredő kötelezettségek teljesítésére az ország mind két nemzetiségű lakosságával szemben.

Nathan őrnagy egyik interpellációjára a dominiomok államtitkára, Mr. Lunn — aki a megbetegedett dr. Drummond Shiels gyarmatügyi alminisztert helyettesítette — kijelentette, hogy a kormány a palesztinai vita során közléseket fog tenni a mezőgazdasági fejlődésre vonatkozó tervek finanszírozására.

Kenworthy képviselő kérdést intézett Lunn államtitkárhoz, hogy milyen összeget folyósít a brit államkincstár

és a palesztinai kormány a transzjordániai közigazgatás és a határvédelem költségeire. Egyben kéri ama összegek megnevezését, amiket Anglia Transzjordánia uralkodójának és kormányának költségeire folyósít.

Lunn államtitkár kijelentette, hogy ebben az évben a költségvetésben 60 ezer font sterling van előirányozva a transzjordániai közigazgatásra. Ez azonban kevésnek bizonyult és további huszonegyezer font sterlinget kell majd megszavazni. A transzjordániai határvédelmi csapatok költségeire a folyó évre 250 ezer fontot állapítottak meg. Ezt az összeget részint Palesztina, részint az angol kormány folyósítja. A transzjordániai közigazgatásra ebben az évben a civilisztával együtt 13.524 font van előirányozva.

# A lengyel választások végső eredményei

## A francia baloldali sajtó szerint Pilsudsky csak hallatlan terror útján tudott többséghez jutni

Bécs, november 18. A távirati iroda varsói jelentése szerint a lengyel képviselőházi mandátumok végleges elosztása a következőképpen alakult: kormányt támogató nemzeti blokk 248 (a feloszlott szójmben 123), nemzeti demokratapárt 65, szociáldemokraták 78 (a régi parlamentben 140), kereszténydemokraták 14 (előbb 15), ukránok 20 (előbb 26), zionisták és más zsidópártok 7 (előbb 12), kommunisták 5 (előbb 7), német kisebbségek 5 (előbb 19) mandátum. A kormány az abszolút többséget megszerezte ugyan, de az alkotmányváltoztató törvények megszavazásához szükséges két-

harmad többséget mégsem sikerült elérnie. A német kisebbség a varsói legfelsőbb törvényszéknek petíciót nyújt be a németeket érdeklő felszólításai, pomorelli, keletgalíciai kerületekben elkövetett választási visszaélések miatt. A szenátusi választások a jövő vasárnap lesznek Lengyelországban.

Párizs, november 18. A francia jobboldali lapok örömmel regisztrálják a lengyel választások eredményét. A baloldali sajtóorgánumok azt hangoztatják, hogy Pilsudszki csak politikai ellenfeleinek bebörtönzése és hallatlan választási terror útján tudott többséghez jutni.

# A francia kormány erélyes hangu demarstot intézett a szovjethoz,

## melyben Kriilenko főügyész ama állítása ellen tiltakozik, hogy a francia kormányok résztvettek volna egy szovjetellenes háboru előkészítésében

### Kinevezték az új francia igazságügyminisztert

Párizs, november 18. Herbetto moszkvai francia nagykövét írásbeli demarstot adott át a szovjet-kormány-nak, melyben a francia kormány erélyesen visszautasítja Kriilenkónak, a szovjet vezető főállamügyésznek azt a vádját, hogy akár a mostani, akár a volt francia kormányok, vagy a francia hadvezetőség bármelyik tagja részt vett volna egy szovjetellenes háboru előkészítésében. A jegyzék hangoztatta azt is, hogy az ügyész inszinuációhoz fűzött moszkvai lapkommentárok annál is inkább kihívják a francia kormány bírálását, mert az orosz sajtó a szovjet fennállása óta teljesen

kormányellenőrzés alatt áll s csak azt adhatja közre, ami a szovjetkormány-nak a tetszésével találkozik.

A szovjet még nem felelt a francia demarstra.

Párizs, november 18. A francia hivatalos lap mai száma közli, hogy Doumergue köztársasági elnök a lemondott Péret igazságügyminiszter helyébe Chéron szenátort, volt pénzügyminisztert nevezte ki igazságügyminiszterré. Péret lemondását Tardieu előt azal indokolta meg, hogy a kamarában és a sajtóban az Outrice-bank bukásával kapcsolatban súlyos meg-támadtatásban részesült.

# Nagyváradon megalakították az ortodox hitközségek gazdasági szervezetét

## Bő két javasolt a konferenciának a beszttercei iroda

Oradea-Mare Nagyvárad, november 18. (Az Uj Kelet tudósítójától.) A beszttercei központi iroda működésével

elégeden erdélyi és bánáti hitközségek konferenciát hívtak egybe Nagyváradra, acélból, hogy megteremtsek a

**Vegyen cluji Mentősorsjegyet**  
**100 lejért 1 milliót nyerhet készpénzben**  
 HUZÁS 1930 DECEMBER 21. NYEREMÉNYEKET ALBINA BANK FIZETI  
 Hivatalos nyertesny jegyzék lesz kinyomtatva. Vidéki rendeléseket 117 lei előzetes beküldése ellenében a Sorsjegyiroda CLUJ, Str. Memorandului 16 sz. eszközöl

**Köhög, rekedt?**  
 Gyors enyhülést, biztos gyógyulást hozza  
**SIROMALI**  
 Olcsó, jótű, tápláló, malátás készítmény

hitközségek gazdasági szervezetét. A konferencia délelőtt fél tizenegy órakor nyit meg. Fuchs Benjamin főrabbi megnyitójában felhívta a megjelenteket arra, hogy tartásuk szemellett a hitközségeknek egy vallási, mint kulturális, gazdasági és politikai érdekeit.

Dr. Stern Mór (Szatmár), az állandó bizottság nevében, Mittelmann Jakabot (Nagyvárad), Hirsch Jakabot (Nagybánya), Friedmann Ferencet (Temesvár) és Grosz Dávidot (Szatmár) javasolja a konferencia elnökségébe. Mittelmann átveszi az elnökséget és rámutat az erdélyi hitközségek nagy válságára. Ismerteti a mozgalom előzményeit, majd Hirsch Jakab szólal fel, hangoztatva, hogy a konferencia építeni akar és nem romokat eltakarítani. Kifejti a mozgalomhoz esatlakozók programját, amelynek lényegesebb pontjai: talmud tórák és jesivák létesítése, az antiszemitizmus elleni küzdelem, külföldi kölcsönök szerzése a hitközségek számára, a hitközségek politikai befolyásának emelése stb.

Dr. Klein Miksa és Fuchs Salamon a konferencia ellen kiadott „kol-korét” támadják, majd Kesztenebaum Miksa, dr. Perl Mór, dr. Pollák Sándor és Leitner Sándor szólalnak fel, valamennyien hitközségeik súlyos helyzetére mutatva rá.

### Békülni akar Besztterce

A gyűlést ezután berekesztették, majd délután 5 órakor folytatták. Mittelmann Jakab bejelentette, hogy a konferencián 40 erdélyi hitközség képviselői megértek, köztük Erdély összes jelentősebb városai, mint Árad, Temesvár, Nagyvárad, Kolozsvár, Brassó, Szatmár stb. Dr. Klein Miksa közli a konferenciával, hogy a beszttercei iroda delegációt küldött a konferenciára, hogy a vezetőséggel békétárgyalásokat kezdenek. A beszttercei delegáció tagjai kijelentették, hogy ha ilandók a központi irodát egy, a gazdasági kérdésekkel foglalkozó bizottsággal kiszélesítik.

Két határozati javaslat került ezután a konferencia elé a további teendőkről és a beszttercei irodával szembeni állásponttal kapcsolatban: Mittelmann Jakab Hivatalos javaslata és Hirsch Jakab határozati javaslata. A konferencia ftkos szavazással 21:15 arányban elfogadta a hivatalos javaslatot, Hirsch Jakab indítványát fogadta el. Ezen indítvány lényege az, hogy a konferencia kimondja az erdélyi hitközségek gazdasági szervezetének megalkotását és megválasztja annak vezetőjét. Kiszélesítet tesz arra, hogy a beszttercei központi iroda alapszabályainak módosításával lehetővé tegye a szervezetnek az iroda kebelén belül való működését elnököt választva az élre, aki együttal az iroda társelnöke is lenne. Amennyiben az erre irányuló kísérlet nem vezetne eredményre, a szervezet által függetlenül azonnal megalakít munkabizottságot.

A vádlottak a vádirat háron A május 5-iki elág intézett két dr. Erdöss tanács egyik csoportját tektről hallgattal tömeg megtámad a két letartozta Danciu parasztó Dancila és Berin közvetítették. A a tűz után, juliságsértés, amikokadályozni Sfagody Dumitreset tassa.

**Staniol gyári raktár**  
 Lepage Cluj Kérien mintát, árlapot  
 Olcsó hálózati rádiók már  
**7.400 lejért**  
 kaphatók!  
**ELECTRICANÁL**  
 Cluj, Calea Victoriei 1 szám. (Hotel Central-épület)

Moza: „V előtti ritu

„Ha ne bíró Sz

Satumare— (Az Uj Kelet tól). A borsamint előreláthatban fokozód meg. A közvé tett figyelemvénység tá olyan perben bíróságnak, a időn keresztülban és igazalonnapi és mai megállapíthatóság teljes obj eddig a pert a zótt tartani és tényeket és az Ezeket a keret szabta meg, a hanem a már bírő, illetőleg i

Tegnapi tu zavar miatt, e mas kitélt jel mári ügyéssel az ügyész ugy tani a pert, mi a zsidók lenné azért sem helyt a per eddigi f elhatározó mód A félreértés on telefonzavar m bejelentése, hog lást a Werber, leni bünperben, az ügyész kife adott alkalmat a tárokra is. Ann zük le ezt a f éppen a mi leg hogy ez a per m tesen deritse ki

Rendsz Két határozati javaslat került ezután a konferencia elé a további teendőkről és a beszttercei irodával szembeni állásponttal kapcsolatban: Mittelmann Jakab Hivatalos javaslata és Hirsch Jakab határozati javaslata. A konferencia ftkos szavazással 21:15 arányban elfogadta a hivatalos javaslatot, Hirsch Jakab indítványát fogadta el. Ezen indítvány lényege az, hogy a konferencia kimondja az erdélyi hitközségek gazdasági szervezetének megalkotását és megválasztja annak vezetőjét. Kiszélesítet tesz arra, hogy a beszttercei központi iroda alapszabályainak módosításával lehetővé tegye a szervezetnek az iroda kebelén belül való működését elnököt választva az élre, aki együttal az iroda társelnöke is lenne. Amennyiben az erre irányuló kísérlet nem vezetne eredményre, a szervezet által függetlenül azonnal megalakít munkabizottságot.

A vádlottak a vádirat háron A május 5-iki elág intézett két dr. Erdöss tanács egyik csoportját tektről hallgattal tömeg megtámad a két letartozta Danciu parasztó Dancila és Berin közvetítették. A a tűz után, juliságsértés, amikokadályozni Sfagody Dumitreset tassa.

A május 5-iki lathan Timis P legényt hallgatj és a papoknak midőn ezek sorr kat, kiráncigált kat és arra kén ugorjanak be a V Timis Petru t éjszakán bárki e tek volna. Vissz sait, amelyeket k és amelyekben k vett a zsidók me hogy első vallo veréssel kénysze

**Mota: „Vegyék elő a negyven év előtti rituális gyilkosság aktáit...“**

## A szatmári nagy per második napja

**Az összes vádlottak tagadnak — A törvényszék elrendelte Juga prefektus tanukénti kihallgatását**

**„Ha nem tartóztattak volna le, Piller nem lenne már vizsgálóbíró Szigeten — mondja Berinde**

Satumare—Szatmár, november 18. (Az Uj Kelet kiküldött munkatársától). A borsai per tárgyalása iránt, mint előrelátható volt, az egész országban fokozódó érdeklődés nyilvánul meg. A közvélemény megkülönböztetett figyelemmel tekint a szatmári törvényszék tárgyalóterme felé, ahol olyan perben kell ítéletet mondania a bíróságnak, amelynek tárgya hosszú időn keresztül tartotta nyugtalanságban és izgalomban az országot. A tegnapi és mai tárgyalás lefolyásából megállapítható, hogy a szatmári bíróság teljes objektivitással igyekezett eddig a pert a megszabott keretek között tartani és e keretek között a való tényeket és az igazságot kideríteni. Ezeket a kereteket azonban a vádirat szabta meg, amelyet nem a szatmári, hanem a máramarosszigeti vizsgálóbíró, illetőleg ügyész készített el.

Tegnapai tudósításunkba, telefonzavar miatt, egy félreértésekre alkalmas kitétel jelent meg dr. Galea szatmári ügyésszel kapcsolatban. Eszerint az ügyész úgy igyekezett volna beállítani a pert, mintha annak fővádlottjai a zsidók lennének. Ez a kitétel már azért sem helytálló, mert az ügyésznek a per eddigi folyamán még nem volt elhatározó módon befolyásoló szerepe. A félreértés onnan keletkezett, hogy a telefonzavar miatt Erdöss elnök ama bejelentése, hogy megnyitja a tárgyalást a Werzberger Mózes és társai elleni bűnperben, tudósításunkban mint az ügyész kijelentése szerepel s így adott alkalmat a hozzáfűzött kommentároknak is. Annál szívesebben szövegünk le ezt a félreértést, mert hiszen éppen a mi legfőbb óhajtatásunk az, hogy ez a per minden előítélettől mentesen derítse ki az igazságot.

### Rendszabályok a sajtó ellen

A keddi tárgyalást csak negyedtíz órakor kezdte meg a törvényszék, mert a vádlottak nagyon lassan gyülekeztek a terembe. Általános feltűnést keltett, hogy a tárgyalásról kitiltották a Szatmári Újság tudósítóját, aki azt a valószínűségnek meg nem felelő hírt közölte lapjában hogy Zelea Codreanu botrányt provokált a tárgyaláson. A Nagyvárad Napló ma reggeli számát Szatmáron elköszönték, mert tendenciózus tudósítást közölt a perről.

A vádlottak ma délelőtti kihallgatása a vádirat három pontja körül forgott. A május 5-iki eseményekre vonatkozólag intézett kérdéseket a vádlottakhoz dr. Erdöss tanácselnök, míg a vádlottak egyik csoportját a június elsején történtekről hallgatták ki, amikor ugyanis a tömeg megtámadta a csendőrsőt, hogy a két letartóztatott futárt, Stetcu és Danciu parasztokat kiszabadítsa, akik Dánila és Berinde között az érintkezést közvetítették. A harmadik momentum a tűz után, július 16-án történt hatóságserzés, amikor a tömeg meg akarta akadályozni Sfetea csendőrkapitányt, hogy Dumitrescut és Berindet letartóztassa.

### Timis Petru visszavonja vallomását

A május 5-iki eseményekkel kapcsolatban Timis Petru husz éves parasztleányt hallgatják ki, aki Dánilának és a papoknak fuvarosa volt akkor, midőn ezek sorra járták a zsidó házakat, kiráncigálták ágyaikkól a zsidókat és arra kényszerítették őket, hogy ugorjanak be a Visóba.

Timis Petru tagadja, hogy azon az éjszakán bárki ellen is támadást intéztek volna. Visszavonja összes vallomásait, amelyeket a vizsgálóbíró előtt tett és amelyekben beismerte, hogy részt vett a zsidók megverésében. Azt állítja, hogy első vallomásaira a csendőrök veréssel kényszerítették, majd mikor a

vizsgálóbíró elé került, egy zsidó azt a tanácsot adta neki, hogy tartsa fenn a vallomását. Az elnök kérdéseire azonban nem tudta megmondani ennek a zsidónak a nevét. Azt állítja, hogy a papokat és Dánilát, amikor őt felfogták, nem vezette olyan szándék, hogy a zsidó házakba betörjenek. Lakodalomba igyekeztek azon az éjszakán.

Ezután három parasztot hívtak az elnöki emelvény elé, akik kijelentették, hogy nem voltak ott, amikor a csendőrséget megtámadták. Egyiküket, Hantig Dumitru megkérdezte a elnök, hogy tagja volt-e a Mihály arkangyal légiónak. Hantig kijelenti, hogy tagja volt a légiónak és le is tette az esküt. Az elnök kérdéseire elmondja, hogy az eskü szövege nem tartalmaz olyan kitételeket, mely a zsidók kiűzését jelölne meg a légio céljával. Az eskü szövege szerinte azt mondja, hogy a románoknak össze kell fogniok és nem szabad zsidóktól vásárolniok. A másik két paraszt tagadja, hogy tagjai lettek volna a légiónak. Ezután Roman Petrut hallgatja ki a

### 36 asszony vallomása

Ezután kerül sorra a harminchat asszony kihallgatására. Az asszonyok valamennyien egyöntetűen vallanak. Az elnök mindegyiknek a következő kérdést adja fel:

— Bűnösnek érzed-e magad abban, hogy július 16-án meg akartad akadályozni, hogy a csendőrök Dumitrescu és Berinde lelkeseket letartóztassák?

Az asszonyok kijelentik, hogy nem érzik magukat bűnösnek. Ők július 16-án valóban felvonultak, de csak arra kérték a csendőrkapitányt, hogy várja meg, míg megvirrad és ne vigyék el éjszaka a papokat. Azt is mondták a kapitánynak, hogy a falu nem maradhat pap nélkül. Valamennyien azt mondják, hogy csak két férfi volt velük, akiket meg is neveznek: Vasile Puntu és Strofunda személyében. Az elnök kérdésére kijelentik, hogy csak Strofundánál volt egy fejse, ők pedig kapákkal voltak, de csak azért, mert éppen akkor jöttek a mezei munkából.

### Az asszonyok szónoka

A harminchat asszony közül sorrendben a huszonötödik Timis Ileana volt, aki a vádirat szerint az asszonyok nevében beszédet intézett a csendőrkapitányhoz. Timis Ileana beismeri, hogy beszédet tartott és ugyanazt mondja, amit a többi asszonyok. Beszédében csak arra kérte a csendőrkapitányt, hogy várjanak reggelre a letartóztatással. Ugyanakkor arra figyelmeztette a csendőrkapitányt, hogy husz évvel ezelőtt a zsidók már megölték egy bírót és

### A borsai papok futárja

A délutáni tárgyalást fél 4 órakor folytatta a törvényszék. Elssőnek Stetcu Joant hallgatták ki, aki Danciu Vasileval Berinde és Dánila között futárszolgálatokat teljesített. Beismeri, hogy többször utazott Borsáról Dornavatrára, levelet vitt Dánilának és levelet hozott Borsára. Egyszer két levelet hozott, amelyeknek egyike Anderco Cuza Sándor volt szenátorának, a másik pedig Berinde lelkesnek szolgált. Nem ismeri a levelek tartalmát. Elmondja, hogy amikor letartóztatták, őrsről-őrsre szállították a csendőrök Szigetre és véresre verték. Nem tud a május 5-i eseményekről. Kijelenti, hogy nem volt a papokkal és nem tud a dolgokról semmit. A vizsgálóbíró előtt tett vallomását visszavonja és kijelenti, hogy a csendőrök birták rá, hogy valljon. Emlékszik, hogy május 6-án Pollák és Ganz szekerükkel nekimentek Dánilának, akit a szekér rudja megütött. Erre Dánila az egyiket megkorbácsolta. Az elnöknek azon kérdésére, hogy látott-e fegyvert a papoknál, kijelentette, hogy egyetlen revolver

bíró, aki a vádirat szerint jelen volt, amikor június elsején a papok élén meg támadták a csendőrlaktanyát. Roman azt állítja, hogy a papokkal együtt elment a csendőrlaktanyába, megnézte, hogy nem verték-e meg a két futárt. Amikor látták, hogy azokat senki nem bántalmazta, békésen hazamentek.

Mihali Grigore lép a bíróság elé, akit a július 16-iki zavargásokban való részvétellel vádolnak. Mihali kijelenti, hogy jelen volt, amikor a csendőrkapitány le akarta tartóztatni a papokat és rá is tette a kezét Sfetea csendőrkapitány vállára, ezt azonban csak barátságos falusi szokásból tette. Tagadja, hogy valaki is meg akarta volna gátolni a csendőrséget munkájában. Nem tagja a Mihály arkangyal ligának.

A következő vádlott Ratiu Petre, azt állítja, hogy nem volt jelen július 16-án. Tagja a légiónak és beismeri, hogy katonai kiképzést is kapott a légiónban. Azt azonban nem tudja megmondani, hogy kik azok, akik katonai kiképzésben részesítették.

ügyelni kell, hogy nehogy a papok is erre a sorsra jussanak.

Mikor az asszony a husz évvel ezelőtti gyilkosságról tesz említést, az egyik vádlott közbekiált:

— Tényleg megölték a bírót!  
Az elnök erőlesen rendreutasítja a vádlottat és kijelenti, ha még egy közbe szólás történik, súlyos büntetést fog alkalmazni.

### Egy önkéntes védő

A délelőtti tárgyalás során egy idősebb férfi lépett a terembe, aki előbb tájékozatlanul nézett körül, majd helyet foglalt a vádlottak padján. Az erre keletkezett általános derűltiségre az elnök megkérdezte, hogy mit keres a tárgyalóteremben, mire kijelentette, hogy Vintile Ardeleanunak hívják és a román vádlottak védelméért akarja ellátni, akiknek érdekében a Cultul Patriei nevében fog beszélni. Az elnök erre tudtára adta, hogy a Cultul Patriei nevében nem beszélhet, mert annak az egyesületnek nincsen semmi köze a perhez s csak abban az esetben láthat el védelmet, ha megjelöli a védenceit.

Érdeklődése a mai tárgyalásnak, hogy Berinde, amikor az asszonyok kihallgatása véget ért, az emelvény elé lépett és a következőket mondotta:

— Láthatja elnök ur, hogy a vizsgálóbíró nem úgy vette fel a jegyzőkönyveket, ahogy az asszonyok vallomásaikat tették.

Erdöss tanácselnök erőlesen rendreutasította Berindet és figyelmeztette, hogy csak akkor van joga beszélni, amikor kérdezik.

volt Dumitrescu lelkes birtokában.

### „Jó hazafiak egy német ember kénye-kedvének vannak kitéve“

Ekkor szót kér Dánila, aki a levél kérdését forszírozza, majd Berinde áll fel és szenzációs kijelentést tesz:

— Ezek a vallomások — mondja tendenciózusan vannak beállítva Piller máramarosszigeti vizsgálóbíró jegyzőkönyveiben. Botrányos dolog az, hogy egy idegen bíró vizsgálja a románok ügyeit és jó hazafiak egy német ember kénye-kedvének vannak kitéve.

Az elnök és az ügyész felháborodva utasítják rendre Berindet. Erdöss tudtára adja a vádlottnak, hogy Romániában nincsenek idegen bírák, csak királyi dekretummal kinevezettek és ezek között semmi különbség nincsen.

Ekkor Berinde kijelenti, hogy hazafias kérdésben egyszer Pillerhez fordult, követelte, hogy indítsa meg az eljárást a felségsértő zsidók ellen, azonban hiába hivatkozott tanúira, az ügyész boldognak minősítette és internálta a bo-

londok házába. Piller már nem lenne a máramarosszigeti ügyész vizsgálobírója — mondotta Berinde — ha őt nem tartóztatták volna le. Az ügyész ezt a kijelentést jegyzőkönyvbe vétette és kijelentette, hogy ezen az alapon eljárást kér Berinde ellen.

### Mitől vérzett Pollák feje

Dánila kér szót ezután. Azt mondja, hogy Stetcu látta, hogy Polláknak a feje véres volt, amikor vele összeütköztek. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a sebeket ő okozta.

A további kihallgatások során a vádlottak állhatatosan tagadták a terükre rótt bűncselekményeket. Mindnyájan hangoztatták, hogy a csendőrök véresre verték őket. Az utolsó vádlott Strafunda volt, aki kijelenti, hogy ártatlan és Juga prefektus áldozata. Juga prefektus Werzberger Saul Lébbel összefogott, hogy a borsai románokat vagy onukból kifosszák.

Ezzel a vádlottak kihallgatása véget ért.

### AZ ELSŐ ÖSSZECSAPÁS A VÉDŐK KÖZÖTT

Dr. Borgida József, a zsidó vádlottak védője emelkedik szólásra. Kéri a bizonyítás kiterjesztését a március 7-e előtti lejátszódott máramarosi eseményekre is. Egész Borsá tudta és hallotta hetekkel ezelőtt, hogy Dánila máramarosszigeti falvakban agítál és agitációinak mindenütt véres verekedés a befejezője. Kéri azoknak a tanuknak a kihallgatását, akik Dánilának erről a körülményről pontos adatokat tudnak előadni.

A román védők asztala melől ekkor izgatottan ugrik fel Mota ügyvéd. Kijelenti, hogy Borgida nem képviseli a magánvádat, ő legfeljebb csak a védeneci nevében beszélhet.

— Egyébként pedig — folytatja Mota — ha a bíróság ki akarja terjeszteni a bizonyítást a március 7-i eseményekre is, úgy vegyék elő a máramarosi törvényszék régi dossziéit, így többek között a negyven esztendővel ezelőtt elkövetett rituális gyilkosság aktáit, amelyek bizonyítani fogják, hogy milyen sorban éltek Máramarosban a zsidók és milyen sorban a románok. Sorakoztassák fel azokat az eseteket, amikor a zsidóság uszorkamattal és szélhámoskodásokkal zsarolta ki a román nép lába alól a földet. Mutassanak rá, hogy évtizedeken keresztül hogy folyt a románság elnyomatása és rá fognak jönni arra, hogy miért került sor a mai borsai perre.

### Az ügyész visszautasítja a vérvád-mesét

Dr. Galea ügyész emelkedik szólásra ezután, aki felkéri a védelmet, hogy vérvád-mesékkel ne álljon többé elő. Kijelenti, hogy nem tartozik az ügyhöz az, amit Mota proponál. Szünetgesnek tartja azonban Juga prefektus beidézését. A bíróság jékkor határozatra vonul vissza és egy óra mulva hirdeti ki, hogy úgy dr. Borgida József, mint Mota javaslatát visszautasítják. Bejelentette az elnök, hogy a törvényszék elrendelte Anderco Cuza Sándor és Juga prefektus, valamint több borsai román és zsidó paraszt beidézését. Ezzel a mai tárgyalás véget ért. A román vádlottak védelméért csak Mota és Zách Felician látják el, mert Catuneanu Kolozsvárra utazott vissza, míg Zelea Codreanu nem jelent meg a tárgyaláson.

A zsidó védelem részéről dr. Fischer József országgyűlési képviselő, akit a parlament megnyitása gátolt meg abban, hogy a tárgyalás első napjaiban részt vegyen, ma este utazik Bukarestből Szatmárra, hogy közreműködjen a zsidó vádlottak védelmében.

— Rekordbevétele volt az elmúlt évben a Keren Kajemethnek, Jeruzsálemből jelentik: A Keren Kajemeth jeruzsálemi főirodájának ujjában megjelent kimutatása szerint az 5690. (1929—30.) évben a Nemzeti Alap jövedelme 271.511 fontsterlinget tett ki és ezzel elérték az utóbbi három év legnagyobb jövedelmét. A KKL 62 országból kapott adományokat. A legtöbb országban gyarapodtak a bevételek, legszembetűnőbben azonban Lengyelországban, ahol a bevételek kerek 8000 font sterlinggel emelkedtek. Jelentős emelkedés mutatkozik továbbá Csehszlovákiában, Németországban, Nagyromániában, Dél-Afrikában, Argentínában, Itáliában és Jugoszláviában. Az erdélyi KKL bevételek is emelkedtek.

# A Morgan-csoport megkezdte a telefonhálózat kiépítésének előmunkálatait

Még tavasszal kiépítik a Bukarest-Kolozsvár-Nagyvárad és Bukarest-Temesvár-Arad vonalakat — A csoport egyik vezetője nyilatkozik a Uj Keletnek a munkálatok menetéről

Bucuresti—Bukarest, november 15. (Az Uj Kelet tudósítójától). Néhány hét múlva kezd meg a Morgan-pénzcsoport által finanszírozott román telefonársaság, amelyet egyébként ITT (International Telephone and Telegraphen Comp.) néven ismernek a külföldön — a romániai telefonhálózat újrajépítését. Ez az egész világra kiterjedő nagyvállalat, amelynek központja Newyorkban van. Kezei között tartja az Egyesült Államok telefonhálózatának nagyrészt, az Európát Amerikával összekötő kábeleket, a leg több délamerikai állam, Kína, Japán telefonjait. Európában csak nemrég kezdett tér hódítani és előbb Spanyolországgal kötött megállapodást és most már meg is kezdte a romániai telefonhálózat kiépítését. Ugyanakkor a Morgan-csoport még több európai állammal folytat tárgyalásokat, amelyek előreláthatólag sikerrel fognak végződni.

### A telefonársaság szervezete

A társaság a többi államokban bevált módszerével kezdte meg nálunk is a munkálatokat. Alig fejeződtek be a kormánytal tárgyalásai, tizenkéttagú bizottságot küldött az országba, amelynek tagjai a pénzcsoport nemzetközileg elismert vezérkarából kerültek ki. Ez a bizottság elosztotta tagjai között az előkészítő munkálatok különböző rajonjait. Ezekután a vállalat szervezetének strukturája a következő lett: Vezérigazgatóság, amely egyrészt a kormánnyal tartja fenn az érintkezést, másrészt közvetlenül, vagy a vezértitkárságon keresztül a vállalat többi szerveivel érintkezik.

A kereskedelmi igazgatóság, amely mellé egy román kereskedelmi albizottságot állítottak fel.

Technikai igazgatóság, mely már most tekintélyes számú személyzettel dolgozik és ugyanaz a mérnök irányítja, aki annakidején a délamerikai és a spanyolországi munkálatokat vezette.

Személyzeti igazgatóság, mely a személyzet kérdésének kényes és igen fontos feladatát kell hogy megoldja.

### Több mint tízezer kérvény

Ennek a bizottságnak van a legtöbb dolga. Több mint tízezer kérvény futott már eddig is be ehhez az osztályhoz, amely minden egyes kérvényt felülvizsgál és megválaszol. Nagy súlyt fektetnek az angol nyelv tudására és enélkül csak kitűnő specialistákat vesznek fel, akiket aztán megfelelően honorálnak is. A román állami postaigazgatóságtól mintegy kétezer embert vesz át a társaság ugyanolyan feltételek mellett, mint amintőkkel ezek a postánál alkalmazva voltak. Érdekes, hogy nagyszámu olyan tisztviselő akad, aki nem hajlandó átjönni az államtól a telefonársasághoz és a táviróosztályhoz kéri áthelyezésüket. Ezek arra hívatkoznak, hogy az államnál biztos állásuk volt nyugdíjjal, állásukat nem mondhatták fel máról-holnapra és társadalmi helyzetük mint állami tisztviselőknek bizonyos szempontból előnyösebb is. Ezzel szemben a telefonársasághoz való átlépésük különböző meglepetéseket tartogathat számukra, először is magánvállalat tisztviselőivé válnak. Aztán tekintetbe jöhet az is, hogy egy esetleges liberális kormány megsemmisítheti a koncessziót és ezzel a legnagyobb bizonytalanságnak lennének kitéve. A tisztviselőknek ez az álláspontja azonban nem egyöntetű, de még így is komoly problémát jelenthet az államnak.

### Uj munkamódszerek

Az Uj Kelet munkatársa beszélgetést folytatott a telefonársaság egyik vezetőjével, aki érdekes felvilágosításokkal szolgált a Morgan-csoport működését illetőleg. Egyik érdekessége Morganék módszerének, hogy az új földfeletti telefonvonalakat nem a vasut mentén vezetik, mert már most számolnak annak az eshetőségével, hogy a romániai vasvonalakat is elektromosítják és a ma-

gas feszültségű áram közelsége zavarná a telefonszolgálatot. A telefonvonalakat az utakra és a vasutra való tekintet nélkül a lehető legrövidebb uton installálják. A társaság természetesen kártérítési fogja azokat a földtulajdonosokat, akiknek földjén telefonszlopokat állítanak fel.

### Külföldről importálják a kábeleket

A földalatti vezetékek kábeljeit külföldről importálják, mert a Románia vonalaihoz szükséges kismennyiségű kábel nem érdemli meg egy gyár installálását. A legelső kiépítendő kábelvonal Bukarest—Ploesti között lesz, amelynek munkálatait kora tavasszal megkezdte a Morgan-társaság. Amennyiben a Steward-csoport sikertelen tárgyalásai után újabb szerződést tud a kormány kötni, úgy az utépítési munkálatokkal egyidejűleg hajtanák végre a munkálatokat. Ugyancsak a jövő tavasszal kezdik meg a Bukarest—Kolozsvár—Nagyvárad, valamint Bukarest—Temesvár—Arad és Iasi—Csernovic közötti vonalak kiépítését, úgy hogy úgy a bel-, mint a külföldön a jelenleginél

háromszor több beszélgetést lehessen folytatni. A társaság már meg is kezdte a tárgyalásokat a munkálatokhoz szükséges belföldi anyagok beszerzésére. Rövidesen a Morgan-csoport nagyobb megrendeléseket fog tenni telefonszlopok, drótok stb.-ben.

### 757 millió lejt kap az állam az átrett anyagokért

— Ami az államtól átvett anyagokat illeti — mondotta informátorunk — a telefontársaság a minap befejezett leltározás alapján 757 millió lejt fog befizetni az állam által megnevezett pénzügyintézetnek. Ezzel a romániai telefonhálózat egyszer és mindenkorra a mi tulajdonunkba megy át.

— Milyen módosításokat eszközölnek nyomban a telefon átvétele után?

— Reméljük, hogy azonnal módunkban lesz néhány szembeszökő hibát kiküszöbölni, hogy a telefonhálózat már is feljavítsuk.

— És a tarifákkal mi lesz?

— Ezeket is történnék bizonyos módosítások, amelyekről azonban e pillanatban még nem nyilatkozhatom. (h. e.)

# A Bihoreana Bank bukásának epilógusa

Az elítélt igazgatók védője fegyelmi vétségek címén fejelentést tett gróf Nesselrode törvényszéki tanácselnök ellen

Oradea—Nagyvárad, november 18. (Az Uj Kelet tudósítójától). Beszámolt az Uj Kelet arról, hogy a nagyváradai törvényszék rendkívül súlyos ítélettel sújtotta a Bihoreana Bank két igazgatóját, Barbu Romulust és Markovits Hermant. A két igazgatót azon az alapon ítélték el, hogy tudatosan meghamisították a bank mérlegét, nyereséget mutatva föl, amikor a banknak érzékeny veszteségei voltak. A gróf Nesselrode tanácselnök által enunciatált ítélet indoklása szerint a két igazgató azért hamisította a mérleget, mert mindkettőjük haszonszerezése volt a nyereségből.

Az ítélet Nagyváradon jogászörökben élénk kommentálásokra adott alkalmat. A törvényszék ugyanis nem vette figyelembe a védőknek azt az érvelését, hogy amennyiben a hamisítás megtörtént, úgy abban az igazgatóság többi tagjai is bűnösök, mert a nyereségből ők is részesedtek. A mérlegért nemcsak az igazgatók, hanem az egész igazgatóság felelős. Az ítéletet dr. Simonka György azonban megfellebbezte és éles vitát provokált az elnökkel, aki 2000 lejt pénzbírságra

ítélte ezért az ügyvédet.

Most az ítéletnek érdekes fejleményei vannak. Dr. Simonka ugyanis megfejelentést tett Popescu Mihály táblabíró, igazságügyi inspektor-nál gróf Nesselrode ellen, akét különböző fegyelmi vétségekkel vádol meg.

Simonka fejelentésében elmondja, hogy a tárgyalás elnöke, mielőtt az ítéletet kihirdette volna, nyilvános ülésen zárt borítékban feirt a fogház-igazgatóságához, amelyben két-két fogházör kiküldetését kérte. A fejelentés szerint ezzel Nesselrode fegyelmi vétséget követett el, mert a perrendtartás szerint arról, ami a tanácskozási tömbben történik, senki nem érhat tudomással. Nesselrode az ítélet nyilvános kihirdetése előtt közölte azt, hogy a két bankigazgató ellen elrendelék a letartóztatást. A fejelentés második pontja azt kifogásolja, hogy Nesselrode enunciatálta a letartóztatás tényét, mielőtt a védelem álláspontját ismerte volna.

A fejelentés Nagyváradon jogász körökben élénk feltűnést keltett és érdeklődéssel várják annak kimenetelét.

## BETHLEN:

„Ha egy népszavazás a magyarok kárára dőlné el, Magyarország mindörökké lemondana a revízióról“

Bethlen szenzációs nyilatkozata a határkiigazításról és a bolgár-magyar-olasz-osztrák-török-német szövetségről

Bécs, november 18. A Newyork Times bécsi munkatársa beszélgetést folytatott Bethlen magyar miniszterelnökkel, aki ennek során több kérdésben érdekes és meglepőnek mondható válaszokat adott. Az újságíró első kérdése a Magyarország által kívánt határkiigazításokra vonatkozott, azzal az indoklással, hogy felelős magyar államférfi ezideig az ügyről részletesen még nem nyilatkozott. Bethlen azt felelte, hogy Magyarország olyan területek visszacsatolását kívánja népsza-

vazás útján, ahol magyarok élnek. Szerinte megtörténhetik, hogy teljes pártatlanság mellett folyó népszavazásnál nemcsak a magyarok, hanem más nemzetbeliek is a Magyarország-hoz való visszacsatolás mellett foglalnak majd állást.

Hiszi, hogy népszavazásnál a fő feladat többsége gazdasági okokból a visszacsatolás mellett nyilatkoznak majd.

Bethlen leszögezte azonban azt is,

**Aspirin**  
tabletták  
és  
**Spirosal**  
oldat,

a mélyreható bedörzsölőszer,  
megszüntetik a  
reumatikus  
fájdalmakat

Minden gyógyszerüzletben kaphatók.

BAYER

hogy ha a szavazás másképpen ütne ki, Magyarország végkép belenyugodnék a népszavazás eredményébe. A cseh-magyar határkérdésekről Bethlen kijelentette, hogy kilenc évvel ezelőtt valóban folytak Magyarország és Cseh-szlovákia között határkiigazításra vonatkozó tárgyalások, de Károly király ezek eredményre nem vezethettek és a cseh kormánykörök azóta javaslatukat nem ismételték meg. Az angolai látogatással kapcsolatban feltett kérdésekre a magyar miniszterelnök azt hangoztatta,

hogy a látogatás nem állott kapcsolatba a revízió érdekében állítólag alakuló bolgár-török-olasz-osztrák-német-magyar szövetség-gel.

Szerinte a látogatásnak a revízió kérdéséhez semmi köze sem volt és a magyar kormány nem tartja időszerűnek, hogy a Népszövetség előtt hivatalosan szorgalmazza a revízió kérdésének tárgyalását. Ottó királyfi visszatérése ügyében Bethlen hangsúlyozta, hogy a magyar legitimitást sem képezik, hogy azonnali restauráció lehetséges. A magyar kormánynak az az álláspontja, hogy a királykérdésben csak a szuverén magyar parlament dönthet.

### A LESZERELÉST ELŐKÉSZÍTŐ BIZOTTSÁG BEFEJEZTE A SZARAZ-FÖLDI LESZERELÉS PROBLÉMÁNAK MEGVITATÁSÁT

Genf, november 18. A leszerelést előkészítő bizottság mai ülésén Bernsdorff gróf német delegátus javasolta, hogy a készítenő egyezménytervezetbe a gázháború kiküszöbölésén kívül vegyék fel a nehézbombák és tankok használati tilalmát is. A szárazföldi leszerelés kérdésének megvitatását ma a bizottság befejezte és áttért a tengeri leszerelés problémáira. Ismertették a görög-török tengerészeti megegyezést s ezzel kapcsolatban Lord Cecil angol delegátus méltatta a századokon harcban állott két nép kibékülésének jelentőségét.

### MADÁCH

**Az ember tragédiája**  
füzve 60 lejt, kötve 90 lejt, bőrkötésben 180 lejt. Vid-ekre utánvétellel küldi

**Lepage, Cluj**



**AMBROSI, FISCHER & CO**  
AIUD · JUD · ALBA

Az őszi szállítás megkezdődött. Aké biztos eredményt akar elérni, ültessen fákot, bokrokat, stb. az őszi folyamán. Árjegyzék kívánatra díjmentes

## MAD

### „Későn

Bucuresti—B (Az Uj Kelet zeti parasztpártban nagy és látott, amelyen nők, valamint miniszterek figyelték és pénzügyi ket tettek. Mi hangsúlyozta, l válsággal kény miatt a kormá kénytelen alak állam hivataln Szó sem lehet vagy újabb a Az állam ké forrásokról go ne maz adóne természetü kinc segítségével va megtörténni.

— Az állam ritásoknak — n miniszterelnök — eredménye is, kára és takaré nem dolgozó teni.

Madgearu va aki mindenek zeti parasztpár sának mérlegé zációs kölesont hogy

1929 végén a mindössze 90 zárult az előz fielt

— Azt remék a javulás 1930 Reményeinket az 1930-as nag a gabonatulpr hónap alatt töl ve le a gabona

A mai gazda nemzeti drág ság mélyebb az össze

Az összes álla tek rendelkez

## JUL

Granovsky: Bo lestina  
Dr. A. Nossig: Margulies: Kri Gabriel Rissler Max Brod: In tum geb.  
Dr. I. Zollscha tionalismus  
Dr. Rupin: Die Gegenwart  
Brann: Jüdisé Toreyner und Wörterbuch  
Martin Buber: 2 b.  
Bernfeld Simo tur  
Nordau: Die T Max Löhr: Isr Jakob Klatzki dung im Jü Dr Rupin: Die KAPHA KÖNYV

# MADGEARU:

## „Románia válsága mélyebb és tragikusabb, mint az összes többi országoké“

### „Későn vettük át az ügyek irányítását“

Bucaresti—Bukarest, november 18. (Az Uj Kelet tudósítójától). A nemzeti parasztpárt vasárnap Bukarestben nagy és látogatott népgyűlést tartott, amelyen Mironescu miniszterelnök, valamint Popovici és Madgearu miniszterek figyelemreméltó gazdasági és pénzügyi természetű kijelentéseket tettek. Mironescu miniszterelnök hangsúlyozta, hogy az ország súlyos válsággal kénytelen megküzdeni és emiatt a kormány újabb áldozatokat kénytelen a lakosság egy részétől: az állam hivatalnokaitól kérni.

*Szó sem lehet az adók emeléséről, vagy újabb adóemelés létesítéséről.*

Az állam kénytelen újabb bevételi forrásokról gondoskodni, ez azonban nem az adóemelés, hanem az ország természeti kincsének a külföldi tőke segítségével való kiaknázása útján fog megtörténni.

*Két év mérlege*

— Az állam által realizált megtakarításoknak — mondotta Mironescu miniszterelnök — meg lesz a morális eredménye is, hogy fokozottabb munkára és takarékosságra fogja az eddig nem dolgozó elemeket is kényszeríteni.

Madgearu volt a következő szónok, aki mindenekelőtt is elkészítette a nemzeti parasztpárt két éves kormányzásának mérlegét. Megemlítette a stabilizációs kölesont, majd rámutatott arra, hogy

*1929 végén a kereskedelmi mérleg mindössze 900 millió lej deficiettel zárult az előző évi ötmilliárdos deficiettel szemben.*

— Azt reméltük valamennyien, hogy a javulás 1930-ban folytatódni fog. Reményeinket azonban keresztülhuzta az 1930-as nagy világválság, amelyet a gabonatulprodukcio idézett elő, hat hónap alatt több mint felére süllyesztve le a gabona árát.

*A mi tragédiánk az volt, hogy későn érkezünk.*

Akkor vettük át az ügyek irányítását, amikor a mezőgazdaság erejét már teljesen elgyöngítette azoknak a szerencsétlen politikájára, akik ma ismét megpróbálják felemelni fejüket.

*A mai gazdasági válság Románia nemzeti drámája, mert ez a válság mélyebb és tragikusabb, mint az összes többi országoké.*

Az összes államokban az összes nemzettek rendelkeznek erőfelesleggekkel, a

melyeknek segítségével megkönnyíthetik a népek szenvedéseit. Bennünket a krízis tíz év kimerülése után sújtott.

*Az elmaradt szankciók*

Amikor Madgearu ehhez a ponthoz ért, a tömegből valaki közbekiáltott:

*Miért nem alkalmazták szankciókat a liberálisokkal szemben?*

— Mert úgy alkották meg törvényeiket — válaszolta Madgearu — hogy ne vonhassuk őket felelősségre. Ami a nemzeti parasztpártot illeti, mi folytatni fogjuk a kormányzást és kormányozni fogunk akkor is, ha már nem leszünk hatalmon. A tisztviselői kar, amely kezdetben ellenségünk volt,

A kormány felállítja 2 éves munkásságának mérlegét

vagy gyanúsított bennünket, ami mivünkét fogja folytatni, ami szellemünkben és ami módszerainkkal fog dolgozni.

— Egyelőre tudni kell, hogy még nem vagyunk a szenvedéseink végén. Az általános gazdasági depresszióknak van egy kulminációs pontja, amelyet még nem értünk el. S hogy a mai válságos helyzethez alkalmazkodni tudjunk, nagy áldozatokat kell hoznunk. Nemcsak az álláshalmozók félretolásáról van szó, hanem egész gazdálkodási rendszerünk megváltoztatásáról. Jelszavunk csak egy lehet: igényeinket és költségeinket le kell szállítanunk ama huszonöt ezer lej nivójára, amely összeget ma

Amíg a levegő hőse eljut — a pénzhamisításig ...

# A bécsi rendőrség őrizetbe vette Levinét, a híres amerikai óceánrepülőt, akit azzal gyanúsítanak, hogy francia ércpénzeket hamisított

## Bécsben óriási szenzációt keltett a „Miss Columbia“ óceánrepülő hősnének letartóztatása

Bécs, november 18. A semmeringi Kurhotel napok óta szigorú ellenőrzés alatt állott. Itt lakott hosszabb időn át Charles Levine amerikai óceánrepülő, aki másfél évvel ezelőtt Chamberlinnel a Miss Columbia repülőgépen átrepülte az óceánt s akit az óceánrepülés utáni európai repülő-köruton mindenütt s így Bécsben is megkülönböztetett tisztelettel és innepélyességgel fogadtak. Levine ellen az a gyanu merült fel, hogy egy rézműszóval összejátszva, francia ércpénzek hamisítására adta magát. Levinet letartóztatták és erős fedezet alatt Bécsbe a tartományi törvényszék fogházába szállították. Letartóztatása éppen akkor következett

be, amikor Velencebe akart elutazni a Semmeringről. Bécsben Levine őrizetbe vétele szenzációt keltett, mert az óceánrepülő többek között a legnagyobb osztrák érdemrendnek is birtokosa és sokan hihetetlennek tartják, hogy pénzhamisítást kísérelt volna meg.

Bécs, november 18. Az osztrák fővárosban nagy szenzációt jelentett Levine, amerikai óceánrepülő letartóztatása, akit a Semmeringről kísérték át Bécsbe a tartományi törvényszék fogházába. Levinet egy vésnök feljelentésére kezdték figyelni, aki azt állította, hogy az amerikai óceánrepülő megbízta őt francia ércpénzek kliséinek elkészítésével.

# Ügyvédi határ-időnapló 1931

Teljes angolvászkonkötésben 480 lej

Vidékre utánvételt küldi Lepage, Cluj

egy vagon buzáért el lehet érni. Bárki is állana helyettünk ma a miniszteri padokban, más politikát nem folytathatna.

*Vidrighin fizetése*

Popovici pénzügyminiszter volt a következő felszólaló, majd Mihalache beszélt, aki főleg a külföldi tőke közreműködésének szükségességét hangsúlyozta és a munkanélküliek segítéséről beszélt. Ennél a pontnál valaki közbekiáltott:

— Miért nem szállítják le Vidrighin fizetését?

— Ez a kérdés most áll tanulmányozás alatt — válaszolta Mihalache a jelenlévők nagy tapsai közepette.

A belügyminiszter végül rendre és nyugalomra intette a jelenlévőket.

Egész Spanyolország a forradalmi készülődés lázában ég

# A spanyol szakszervezetek bizonytalan időre meghosszabbították az általános sztrájkot

Barcelónában a tüntetők rálöttek a rendőrökre — A nyugati vasutak üzemei is csatlakoztak a sztrájkhoz

Madrid, november 18. Egész Spanyolország forradalmi készülődés lázában ég. A madridi és barcelónai általános munkássztrájk most áterjedt Malagára és Saragossára is.

A szakszervezetek vezetői kijelentették, hogy az általános sztrájkot bizonytalan ideig meghosszabbítják, mindaddig, míg a kormány a munkássággal szemben megokolatlanul fegyveresen fellépett rendőrtisztviselőket és rendőröket példásan meg nem bünteti.

Barcelónában a szakszervezetek szék-házát a hatóságok lezárták s ez alkalommal mintegy kétszáz munkásvezetőt vettek őrizetbe. A munkásság vezetőinek letartóztatása hallatlan igazságtalanságot jelent, amelynek következtében a tüntetés továbbra is folytatódik a hatóságokkal szemben.

A tüntetők rálöttek a rendőrökre s egy negyed órán át lövések zajától volt hangos a spanyol kikötőváros belső negyede.

A rendőrséget katonasággal is meg erősítették és így sikerült nehezen meg-

tisztítani az utcákat. Számos sebesültet kórházba kellett szállítani.

Madridban ma éjszaka a kormány a hadügyminisztérium épületében permanens minisztertanácsot tartott, amelyben a rendbontók elleni intézkedéseket vitatták meg. Berenguer miniszterelnök a minisztertanács ülése után hajnalban a lapok munkatársai előtt kijelentette, hogy a kormány nem tűri meg a szubverzív propagandát és a rendbontókkal szemben a legerélyesebb eszközök igénybevételére hatalmazza fel a karhatalmi szerveket.

Párizs, november 18. A Chicago Tribune madridi jelentései szerint az általános sztrájk, amelynek következményei még beláthatatlanok, súlyos kimenetelűre vezetett Saragossában, Barcelónában és Malagában. A tüntetők rálöttek a rendőrökre, mire ezek sortűzzel válaszoltak.

A sortűznek sok sebesültje van. Halálos sebesültsérről nem érkezett hír, de összesen mintegy százötven embert szállítottak kórházba. A három városban ötszáz rendbontót tartóztattak le.

Levine, akit a semmeringi Kurhotelben egy hölgy társaságában tartóztattak le, eleinte tárgyalt vele repülő-ércpénzt elkészítése felől. Levine tagadja, hogy francia pénzek kliséit akarta volna a vésnökkel elkészíttetni. Lehetőségesnek tartja, hogy hiányos német nyelvtudása miatt a vésnök félreértette intencióit és pilótapénz verésére irányuló szándékát. Azért akarta a pénzeket Ausztriában készíttetni, mert az előállítás jóval kevesebbet került volna, mint bármelyik más állam területén.

Holnap délelőtt Párizsból detektív érkezik s az osztrák hatóságok addig mindenestre őrizetben tartják Levinet.

Madrid, november 18. A spanyol főváros képe ma az általános sztrájk ellenére csaknem teljesen normális volt. A villamosok és a taxik rendszeresen közlekedtek és a kávéházak megnyitottak. Az italmérések megnyitására a hatóságok nem adták beleegyezésüket s így azok zárva tartottak. A nyugati vasutak üzemei és irodai személyzete ma csatlakozott a délieknek már tegnap proklamált sztrájkjához. Délben Barcelónában is megkezdődött az általános sztrájk. A késő éjjeli órákig összeütközéseket nem jelentettek.

— **EINSTEIN AMERIKÁBA UTAZIK.** Newyorkból jelentik: Albert Einstein meghívást kapott a Mount Wilson obszervatórium elnökétől, hogy látogasson el a csillagvizsgálóba és folytassa itt újabb tanulmányait. Einstein a meghívást elfogadta és november végén asszisztense, dr. Mayer és titkárnője kíséretében elutazik Amerikába, ahol három hónapot szándékozik tölteni.

# JUDAICA

Granovsky: Boden u. Siedlungen in Palestina	25
Dr. A. Nossig: Integrales Judentum	46
Margulies: Kritik d. Zionismus 2. k.	77
Gabriel Rissers: Leben und Wirken	83
Max Brod: Im Kampf um das Judentum geb.	60
Dr. I. Zollschan: Revision d. jüd. Nationalismus	45
Dr. Rupin: Die Bibel und die Kultur der Gegenwart	50
Brann: Jüdische Geschichte	30
Toreyner und Laser: Deitsch hebraisch Wörterbuch	400
Martin Buber: Die Jüdische Bewegung 2. b.	216
Bernfeld Simon: Die Jüdische Literatur	60
Nordau: Die Tragödie d. Assimilation	25
Max Löhr: Israels Kulturentwicklung	136
Jakob Klatzkin: Krisis und Entscheidung im Judentum geb.	108
Dr. Rupin: Die Juden der Gegenwart	63

KAPHATOK AZ UJ KELET KÖNYVOSZTÁLYÁBAN

**irin**  
tők  
sal  
t.  
dörzsölőszer.  
k a  
akak

másképpen ütne  
kép helyenygöd-  
eredményébe. A  
edésekről Bethlen  
ene évvel ezelőtt  
varország és Cseh  
rküggazításra vo-  
de Károly király  
si kísérlete miatt  
i vezethettek és a  
zóta javaslatukat  
Az angorai látó-  
feltett kérdések-  
terelőnök azt han-

és állott kap-  
rdekekben állító-  
gár-török-olasz-  
ur szöretség-

isnak a revízió  
őze sem volt és a  
n tartja időszéri-  
etség előtt hivata-  
a revízió kérdése-  
a királyfi vissza-  
len hangsúlyozta  
imisták sem kép-  
restauráció lehet-  
ormánynak az az  
a királykérdésben  
gyar parlament

**ELŐKÉSZÍTŐ BI-  
ZTÉ A SZARAZ-  
ÉS PROBLÉMAI-  
TATASÁT**

A leszerelést elő-  
ülésén Bernsdorff  
javasolta, hogy a  
ytervezetbe a gáz-  
n kívül vegyék fel  
ok használati tilal-  
leszerelés kérdése-  
a bizottság befe-  
eri leszerelés prob-  
a görög-török ten-  
s ezzel kapcsolatos  
delegátus méltat-  
ban állott két nép-  
ségét.

**ACH**  
tragédiája  
90 lej. borkötésben  
utánvételt küldi  
, Cluj

**SCHER&CO**  
D-ALBA .

megkezdődött. Aki  
kar elérni, ültessen  
az ősz folyamán.  
atra díjmentes

### A vadkacsa

Ibsen Henrik ötfelvonásos színművének bemutatója a kolozsvári Magyar Színházban, új szcenírozásban, Horváth Árpád rendezésében

Napjainkban egyre többen vannak úgynevezett korszerű kritikusok, akik abban élnek ki belső diszharmoniajukat, hogy halott költők, még pedig nagy költők műveit bélyegzik meg korszerűtlenségnek és elavultnak. Ibsen Henrikkel szemben is számtalanszor hangzott már el az a kifogás, hogy ez a nagy norvég költő, a maga súlyos és gyakran moralizáló alkotásaival nem aktuális többé. Ezen az alapon s ezzel a tetszetős felfogással nagyon könnyen elavultnak deklarálhatjuk Goethét, vagy Shakespearét is, holott a valóság az, hogy Goethe és Shakespeare még ma is számos vonatkozásban aktuálisak, ellenben alig három évtizeddel ezelőtt élt és működött, tehát még kortárs-számbamenő divatos nagyságok fényleg elvesztették minden aktualitásukat.

Ibsen a XIX. század kispolgári társadalmának volt a drámai kifejezője. Mint ilyen a maga grandiózus egyéniségevel csak tagadása lehetett ennek a világnak, főleg hazai vonatkozásokban. Valahogyan az antik szkeptikusok hiteltelensége egyesült benne a türelmetlen evangélisták izzó lelkületével. Ez a belső dramatikus nagyságban járult hozzá ahhoz, hogy drámáiról fejlődjen. Éles szeme mindent észrevett, ami korának s főleg hazájának polgári társadalmában félszeg, korlátolt, hazug és ostoba volt s talán ez az éleslátás az oka annak is, hogy alakjai annyira szoborszerűen, szinte elvonatkoztatottan és szimbolikusan hatnak. Ibsen azonban minden éleslátása mellett is költő maradt, aki kiméletlen igazmondását a szív melegével, a szeretet bájjával tudta enyhíteni.

A Vadkacsa, amelyet tegnap este a kolozsvári Magyar Színház színpadán Horváth Árpád pompás, lenyűgöző rendezésében felelevenítették, Ibsen ama drámai alkotásai közül való, amelyiken talán legjobban érezzük a korszerűség, az aktualitás művészi harmatát. Ne feledjük, hogy a Vadkacsa alakjai, ha más környezetben, ha más viszonyok között is, a mi huszunkból és vérszűzünkön való figurák, akiknek sorsát, életét és tragikumát a hazugság ábronsza fogja körül. A hazugság, mint életelő elem, ma is ott leng az emberek levegőjében, ott virul intézményeiben, politikai életében, társadalmi szervezeteiben és főleg a lelkek rejtejt redőiben. Kevés ma is azoknak az embereknek a száma, akik le tudnak számolni a valósággal, sőt egyáltalában meg tudják látni a valóságot. Jók és rosszak, erők és gyengék — mind-mind a konvenciók lábainál heverünk és hűségünk démona felelteti el velünk az élet igazi értelmét, a közelgő halált és a ránkleselkedő enyészeti hiábavalóságát.

Ibsen nagy művésze és mélyeséget életlátása kellett ahhoz, hogy a hazugságnak ezt a himes fátyolát könyörtelen kézzel föllebbentse s bebizonyítsa, éppen a Vadkacsa költői igazságszolgáltatásán keresztül, hogy a jelenlegi adottságok között csak kétféle típus áll sorunk színpadán: az egyik, amelyiknek kell a hazugság, mert ez teszi boldoggá, a másik, amelyik feltámad e hazugság ellen, hogy a saját önhitét, „ideális” hazugságát segítse diadalra. A kétfő közül az utóbbi rosszabb, mert míg az előbbiek hazugsága legalább éltet és megtart, az utóbbi rombol és romlásba vezet.

Az előadásról fenntartás nélkül csak a legelismertebben nyilatkozhatunk ezuttal. A hozzáértő, pompás rendezői kézzel összejáratott tudott ezuttal kicsiszolni a szereplőkből, amilyet hosszú idő óta nem láttunk a kolozsvári Magyar Színház színpadán. A legkisebb szereplőtől a legnagyobbig mindenki a helyén volt és képességei, illetőleg tehetségei legjavát adta. Ennek ellenére három szereplőt különösképpen ki kell emelnünk az együttesből. Legelső sorban Komár Juliskát, aki tegnap esti szereplésével minden kétséget eloszlatóan bebizonyította, hogy egyike a legnagyobb színésznői ígéretnek. Olyan közvetlen volt minden mozdulata, olyan igaz a hangja, olyan természetes a bája, a gyermekdede, hogy szinte elfelejtjük: színésznővel van dolgunk. Réthely Ödön, a lezülött, egykori katonatiszt szerepében ismét megragadó színészi kvalitásokról tett bizonyosságot. Kivüle Tóth Elek volt az, aki egy szkeptikus öreg

orvos szerepében az ibseni igazságokat megrázó közvetlenséggel interpretálta. Földényi László is elismerésre méltó, kivételes tehetségre és főleg nagy fejlődés-lehetőségekre valló játékot produkált. Lehetséges, hogy igen kiváló drámai színész lesz belőle. Forgács Sándor a tőle megszokott értékeket és művészi

qualitásokat csillogtatta meg tegnap este is, de egyes jelenetekben mintha kis-indiszonált lett volna. Benes Ilona az anya szerepében értékes alakítást nyújtott, mint epizód szereplők pedig Szentgyörgyi Mária, Balázs Samu (maszkja kitűnő, találó volt), Lantos járultak hozzá a darab hatalmas sikeréhez.

A nagy siker oroszlanrésze természetesen mégis Horváth Árpádot illeti meg akinek munkája, kivételes intelligenciája és hozzáértése a színészek összjátékán, minden szaván és mozdulatán megérzett.

(s. l.)

## A Zsidó Parlamenti Klub interveniál Mironescu miniszterelnöknél a zsidó sérelmek orvoslása érdekében

Bucuresti—Bukarest, november 17. (Az Uj Kelet tudósítójától.) A Zsidó Parlamenti Club tagjai szerdán délelőtt audiencián jelennek meg Mironescu miniszterelnök előtt. A kormány vezetésében történt változás óta ez lesz az első alkalom, hogy a zsidó parlamenterek hivatalosan is felveszik a kontaktust az új miniszterelnökkel. A Zsidó Parlamenti Klub tagjai kimerítő expozéban fogják ismertetni a miniszterelnökkel a ro-

mániai zsidóság helyzetét, ezenkívül pedig memorandumban fogják összefoglalni a zsidóságot ért sérelmeket, azoknak orvoslását követelve.

A zsidó képviselők mindenekelőtt is tiltakozni fognak a zsidó felekezetnek eddig folyósított 10 millió lejes évi államsegély megnyirbálása ellen, rámutatva arra, hogy az összes felekezetek közül a zsidóság kapta és kapja számarányához mérten a legkisebb támoga-

tást az államtól. Követelni fogják a két évvel ezelőtt beígért tanítóképzés felállítását s a zsidó oktatás fokozottabb támogatását, valamint a borsai és suceavai zavargások áldozatainak kártalanítását. Végül meg fogják sürgetni a zsidó parlamenterek a trónbeszédben is bejelentett állampolgársági törvény meg szavazását s a kisebbségi statutum elkészítését.

### Egy város haldoklása

A régi Várad és az új Oradea

A lokálpatriótizmus minden embernek veszületett erénye, vagy talán gyengéje. Az a hely, hol gyermekéveinket eltöltjük, ahol életünket részben, vagy egészen leéljük, oly kitörülhetetlen emléket és mély benyomást hagy lelkünkben, melyektől élte végéig a legcinkusabb ember sem tud szabadulni.

A nagyváradi emberekben még különösen fejlett ez a szülőváros iránti szeretet. De nemcsak azokban él ez az érzés intenzíven, ki itt született ebben a városban, hanem minden emberben, ki csak hónapokat, vagy éveket töltött ebben a kis miniatűr metropolisban.

A békebeli Várad Erdélynek nem sok köze volt annak idején ehhez a városhoz és a városnak sem Erdély sajtósági lelkületéhez. Nem tartozott szorosán Erdélyhez, nem volt meg az a lelki és földrajzi összeköttetés, melyet a Romániához való csatlóása ébresztett csak fel. Nagyváradi békebeli Budapest felé gravitált. Egész kulturája, világnézete, a nagy magyar metropolisz kicsinyített kópiaja volt. Kis Pest, ezt szerette játszani ez a város, épített magának egy csinos „szalont”, ez a mostani Regina Mária tér, a régi Bémer-kanonokról nevezett érdekes tér, ahol a 30 évvel ezelőtt épült görög-oszlopos színház áll, mely a pesti Vigszínház hű másolata. Villamosa, csillogó kávéházai, mulatóhelyei, a város hangulata mind Budapestet utánozták. Várad nem bánta, ha Biró Lajos, Nagy Endre, Antal Sándor, vagy Dutka Ákos „pakfon” városnak is keresztelték. Nem volt sokszor más, mint felületes csillogás, de nagy irodalmi és művészi élet pergett itt a „Hónaposok” történelmi gárdája. Ady Endre ide menekült Debrecenből, a civis városból és jött, hol megfelelő légkör adódott számára, ahol megértették forradalmi megmozdulását. A zsidó intellektus értette meg legelő-

ször Adyt és tudta kellőleg értékelni. Micsoda pezsgést jelentett a régi Várad. A régi, soha vissza nem térő nagy nagy forrongás, a hitelre épített 1913-as paloták, melyeket téglából építettek ugyan, de főként az ingatag hitelle, hogy azután a háboru devalvációja gaddaggá tegye tulajdonosaikat.

Nagyváradi a maga nagyszámu és minden modernért, minden szépért rajongó nagy zsidó intelligenciával a legjobb talaj volt a modern eszmék befogadására. Csak itt élhetett egy Agoston Péter, ki minden szabadkőművesége da cára és kizárólag zsidókból álló társasága ellenére, megírhatta a „Zsidók útját”, ezt a klasszikusan antiszemita demiai tanár is, ki a magyar progresszió nagyszerű harcosa volt. Ugyanígy dr. Várady Zsigmond, a tiszpartí képviselő, a békebeli Magyarország egyik legkiválóbb jogász elméje. Itt éltek a nagy Beöthyk, a Bölönyiek és a többiek mind, a régi rendi Magyarország legkitartóbb hívei és nagy oszlopai. Egyik oldalán a mágnásosztály, többek között a maga zsidó lovag Wertheimsteinjával, ki később Charles Rotschild apósa lett, ki már 70 esztendővel ezelőtt dragonyos kapitány volt zsidósága dacára. Akinek fia az első és egyetlen zsidó főszolgabíró volt nemcsak Biharban, hanem egész Magyarországon. Az a nagy szakállú Wertheimstein, ki Tisza István mellett állott a löversenyeken, mikor Tisza István a váradi ügyvédnek és urlovasnak Pallay Lajosnak „Villám” lován meg a sajátján nyerte az első díjakat. S míg a fedülős Magyarország kint a zöld gyepen élte a maga kényelmes és nagystíli életét, addig Ady Endre a „Bodegában” Vak Gyula hegedűje mellett, italosan írta örökké élő és nevét hirdető forradalmi hatású verseit. Élelmes kereskedők nagy száma, jól

prosperáló nagy malmok, szeszgyárak, egy folyton gyarapodó és mindjobban el polgárisodó középosztályt jelentett, melynek gerincét a város csaknem 35 százaléknyi zsidósága képezte.

Ez volt a békebeli Várad, a maga csillogó villamosával, nagystíli városzával, melynek ég felé nyuló tornya az idő mulását jelzi, a maga régi püspöki katedrálisával, egy lüktető életű, a mul-takhoz ragaszkodó, de azért modern magyar vidéki fejlődő és párnevű, bohém de azért folyton dolgozó várost jelentett Várad, melyre a többi porba és hétköznapokba fulladó magyar hasonló zsánerrü városok irigykedve néztek. Hol volt Szeged, a maga végtelenbe nyuló tanya területével, Debrecen a maga civiseivel, vagy Kassa, Miskolc a maguk egyhangúságával? Hol volt Kolozsvár a maga hűvös előkelőségével és konzervativizmusával, vagy Temesvár a maga sórívó svábjával?

Mindennek végeszakad 14-ben. Ezt előre kellett bocsátanom, hogy megértse az olvasó, hogy mit hagyott ott Várad, visszavonhatatlanul, a drága békevilágban, melyre visszavágní ma már állmok hajhászása és csak hiabavaló illuzió.

1919-ben, a Károlyi forradalom lázas napjai után egy négy hétig tartó kommunista világot is megkóstolt ez a város. Es ahogy bohémesen vette az életet addig, még a vörös napokban sem hagyta el jókedve és azt is simán és oránlag minden nagyobb baj nélkül hagyta nátaamögött.

Mikor 1919 husvétján a román csapatok bevonultak, érezte mindenki, hogy új korszak kezdődik a város életében. A régi vár romjai egykedvűen néztek a soha nem látott csapatok özléséért. Azok a piros téglák, melyek köré hatalmas árkok vont a török ellen évszázadok kal ezeltt harcoló csapatparancsnok, nyugodtan állt tovább és egykedvűen nézte az eseményeket. Hozzászokott már századok folyamán a történelmi eseményekhez.

Váradból, a Tisza-párt régi várából, a progresszív nézetű polgárságnak az egész országra lendületet adó Nagyváradból — Oradea lett.

Oradea lakossága nem konspirált és nem zúgolódt. Érezte és látta, hogy vége a krudgyulás romantikának, ninesen többé régi hejehuja, szordinósak lettek a ragyogó hávéházak. Megint az új gründolások és a „konjunktura” évei jöttek. 1920-tól 25-ig lendülettel dolgozott a város lakossága. Nem épített házakat, az igazi nagy munka ideje, hanem a látszat jólété, meg az ugyahogy — megélhetésé.

(Második cikk következik)

Leitner Zoltán

MOST JELENT MEG:

Mentő csillagok a zsidó éjszakában

Izzák Arnold novellái és elbeszélései

Ára 80 lej

KAPHATÓ AZ UJ KELET KÖNYVOSZTÁLYABAN

HIRDETÉS AZ ÜZLET LELKE: HIRDESSZEN AZ UJ KELETBEN

### Egy komoly szó a szemüveget viselő közönséghez!!!



Mindazok, akik születésüktől, vagy későbbi behatás folytán kénytelenek szemüveget viselni, különös gondot kell fordítsanak arra, hogy akár fejalkatuk és arcunkhoz találó keretet kapjanak.

Amilyen lényeges, hogy kényes esetekben az üveget orvos írja elő, épp oly lényeges azoknak, akik sokat irnak, olvasnak, avagy precíz rajzokat, v. mechanikai munkát végeznek, hogy a keretet szaklátszerész válassza meg, szükség esetén formálja azt a fejalkat és az arc szerint.

Ezen okok figyelembevételé indította Kolozsvár alatt jegyzett leg-regibb szaklátszerész céget azon — nyugaton régen bevált — rendszer bevezetésére, hogy minden darab, üzletében összeállított szemüveget a cég jegyével ellásson, a kereten előforduló deformációt vagy törést két éven át díjtalanul végezze és erről írásbeli garanciát vállaljon. — Aon biztos hiszem, hogy az intelligens közönség ezen rendszer előnyeit felismeri és értékeli, kérem szives pártfogásukat.

Kun Mátyás Fia szaklátszerész

Cluj, Calea Victoriei No. 2 — Alapítási év 1864

Szerda, 1930 november 19. HIRDETÉS AZ ÜZLET LELKE: HIRDESSZEN AZ UJ KELETBEN

# HIREK

**Uj Kelet az egyetemes erdelyi és borsagi zsidóság napilapja**  
 Szerkesztő: Dr. Marton Ernő  
 Felelős szerkesztő: Jambor Keresztély  
 Bukarest szerkesztőség:  
 Hírszerző: Hotel Imperial  
 Helyi utánnomását csak a forras megjelölésével engedjük meg

**Megkezdtek a tizenhetedik cionista világkongresszus előkészületeit.** Londonból jelentik: A Zsidó Távirati Iroda jelentése szerint a cionista executive már megkezdte az első lépéseket a tizenhetedik cionista kongresszus előkészítésére érdekében. A kongresszust februárban fogják összehívni. Az összes országok cionista szervezeteinek már elküldték a kérelgyűjtésre szóló felhívást, azaz, hogy a gyűjtéseket haladéktalanul meg kell kezdeni és 1930 december 31-ig be kell fejezni. Az újév elején azonban a kongresszusi delegátusok választását kell megejteni. Minthogy a választás proporcionális rendszer alapján történik, ami aránylag hosszú időt vesz igénybe, a kérelgyűjtés időpontját semmilyen körülmények között nem lehet meghosszabbítani.

**KETTŐS AUTOELGAZOLÁS BELGRÁD EGYIK FOUCCAJÁN.** Belgrádból jelentik: Tegnap délelőtt Belgrádban a Hercegovina kávéház előtt egy nagy sebességgel haladó autó elgázolta Makszimovics Nedeljko villamoskalauzt és egy ismeretlen nautást. A kalauz súlyos sérüléseket szenvedett, míg a munkás csak könnyebben sebesült meg. Az autó vezetője az elgázolás után továbbárguldozott, miután azonban a szemtanúknak sikerült megjegyezni a rendszámot, valószínűleg rövidesen előállítják a lelkiismeretben soffit.

**A NIKOTIN JUBILEUMA.** Párizsból jelentik: A nepokban innepelik a dohány Franciaországba való bevezetésének háromszötvenedik évfordulóját. Ebből az alkalomból Jean Ricot diplomatának háromszötven évvel ezelőtt már fennállott házát emléktáblával jelölték meg. Ricot Franciaország lisszaboni követe volt és itt ismertette meg a különböző dohányféléket, amelyek mindenféleképpen nagy barátja volt. Ő honosította meg többi között a burnot is. Az évfordulóval kapcsolatosan a francia dohánytermékek kongresszusát tartották, amelyen Ricot emlékének inneplésén kívül gazdasági és üzleti dolgokat is tárgyaltak.

**LETARTOZTATTÁK AZ UKRÁN TRÓNKÖVETELŐT.** Varsóból jelentik: A lengbergi rendőrség letartoztatta Me. Ochint volt amerikai tengerészkapitányt, akit először kémkedéssel gyanúsítottak a hatóságok, később azonban kiderült, hogy a kapitány nem kémkedett, hanem sorozatos szélhámosságokat követett el. Me. Ochin egy Amerikába kivándorolt ukrán polgárnak a fia és a háború alatt az orosz haditengerészetnél szolgált, ahol kapitányi rangot ért el. A háború után hamisított okmányok alapján Me. Ochin lengyel hercegnek adta ki magát és azt állította, hogy az ukrán Razumowszky uralkodó hercegi családnak a leszármazottja. Ennek megfelelően rendezte be az életét is Amerikában és a legelőkelőbb körökben fordult meg. Az amerikaiak teljes mértékben hitelt adtak a tengerészkapitány meséjének és egy amerikai flottaadmirális nőül adta hozzá a leányát. Az esküvő alkalmával Pershing marsall fényképet ajándékozott Ochin feleségének a következő ajánlással: „Pershing marsall — Razumowszky hercegnőnek”. A letartóztatás után kiderült, hogy Me. Ochin a háború alatt Lengyelországban és Romániában némszolgálatot is teljesített és ennek során sikerült Lengyelországban széleskörű ismeretségre szert tennie. Ez év nyarán bukkant fel újra Varsóban és Lembergben, ahol először régi ismerőseit kereste fel, akiknek bemutatva okmányait és közölte velük, hogy igényt akar bejelenteni az ukrán trónra. Ezen a címen aztán többektől nagy összegeket vett fel. A trónkövetelő most a lengbergi törvényszéken várja a további sorsát.

## Meghalt Lázár Aurel dr., Nagyvárad polgármestere

**Oradea-Mare—Nagyvárad,** november 18. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Ma délután 6 órakor hosszas szenvedés után meghalt Lázár Aurel dr., Nagyvárad polgármestere, a nemzeti-parasztpárt egyik erdélyi vezéralakja. Lázár dr. már hosszabb idő óta cukor- és vesebeteg volt és az elmúlt estendőben állapota súlyosbodott, halála azonban így is váratlanul és meglepetésszerűen érte az ország közvéleményét. Az elmúlt időben Magyarországon kezeltette magát és éppen a hét folyamán akart ismét felutazni Budapestre, hogy egy szanatóriumba vonuljon vissza. A kora délutáni órákban azonban váratlanul rosszul lett és az előhívott Pop Váral orvosra már az utolsó kenet feladásával is elkészült. Lázár Aurel elvesztette eszméletét és este 6 órakor ki-szenvedett.

Lázár Aurel 1868-ban született. A békeidei Nagyvárad ismert ügyvédje

volt és híres közjogász hírében állott. Háza többek között arról volt nevezetes, hogy abban mondotta ki 1918-ban Maniu Gyula az erdélyi nemzeti párt új más vezetőjével együtt, hogy nem vesznek részt a Jászi Oszkár által Aradra összehívott konferencián és Erdélynek Romániához való csatolását fogják követelni. Az interimár bizottság elnöke, majd Nagyvárad polgármestere lett, akiben a kisebbségek megértő támazra találtak, bár legutóbb a román alpolgármesterek kinevezése miatt a magyar városi tanácsosok ellene fordultak. Fia: dr. Jászai Ivin Varró, volt biharmegyei főispán lányát vette el feleségül és Lázár Aurel menyé révén rokonságba került előkelő magyarországi familiákkal. A nemzeti-parasztpárt hűséges katonája volt, az impérium változás óta minden szesszióban tagja a parlamentnek és a legutóbbi két szesszióban a képviselőház alelnöke.

## Dr. Pop Valér elmondta interpellációját a kolozsvári villamosmű kommercializálása ügyében

**Ismét botrányos jelenetek között zárult a városi tanács közgyűlése**

**Cluj—Kolozsvár,** november 18. (Az Uj Kelet tudósítójától.) A kolozsvári városi tanács ma délután folytatódó ülésén először dr. Marton alpolgármester referált a város Rudolf uccai telkének a villamosüzem részére való bérbeadásáról. Eszerint a villamosüzem ötven évre veszi a szóbanforgó telket hárommillió lej globális bérösszegért. A tanács egyhangúlag megszavazta a bérbeadást.

Ezután került sor dr. Pop Valér régióta bejelentett interpellációjára a villamosüzem ügyében. A több mint egyórás interpellációban dr. Pop azt igyekezett kimutatni, hogy a kommercializálási szerződés óriási károkat okozott a városnak, megfosztotta legfőbb jövedelmi forrásától, miért is felültilt szükséges annak radikális módosítása. A szerződés módosítására, sőt felbontására is dr. Pop szerint megvan a jogi lehetőség. Megtámadható a szerződés formai alapon, amely nyíiban a szerződéstköző személyek között több összeférhetlenségi eset fozog fenn, másrészt tárgyi alapon, a mennyiben a városi villamosmű felbecsülése körül súlyos hibák történtek és csak így eshetett meg, hogy a 240 millióra értékelt villamosüzemet a kommercializáló társaság csak 107 millió értékben vette át és ezáltal több mint százmillió lejjel károsította meg a várost. Pop Valér ezután széles alapon igyekszik bizonyítani, milyen káros a szerződésnek az a pontja, amely a várost arra kötelezi, hogy a Soricani szénbányától évi tizmillió kilowatt áramot köteles átvenni, holott ma az egész városi fogyasztás nem tesz ki ennyit. Felveti a kérdést, miért volt szükséges az egész kommercializálási eljárás, hiszen a város közvetlenül is megvehette volna a Soricantól ezt az árammennyiséget és így megtakarít-

hatta volna a kommercializálással járó horribilis kiadásokat. Pop Valér arra a végső konklúzióra jut, hogy a kommercializálás által a várost évi 25—30 millió lejcs károsodás éri. Meg kell tehát kísérlni a szerződés hátrányos pontjainak módosítását s ha ez nem megy, mindent el kell követni a szerződés felbontására.

Pop Valér interpellációját a blokk tagjai lelkesen megtapsolták.

Dr. Bornemissa Sebestyén bejelenté, hogy amennyiben a tanács nem fogja megváltoztatni ezt a hátrányos szerződést, úgy bármely párt kerüljön hatalomra azok közül, amelyek a román blokkban képviselve vannak, hatalmi szóval fogja megsemmisíteni ezt a szerződést.

Mihali Tivadar polgármester javasolja hogy az interpelláció fölötti vitát a legközelebbi ülésen folytassák le, ameddig alkalma lesz minden tanácsosnak behatóan foglalkozni a problémával.

Stroia a szociálisták nevében kijelenti, hogy amennyiben dr. Pop Valér adatai helytállóak, úgy a szociálisták is küzdni fognak a kommercializálási szerződés felbontásáért.

A tanács ugy határoz, hogy Pop Valér interpellációját írásban is megküldi a tanácsstagoknak és a vitát a következő tanácsülésen fogja lefolytatni.

Ezután Stroia javaslatot tesz a nyelvkérdés ügyében. Kérvetve, hogy a tanácsosok anyanyelvükön szólalhasanak fel. A javaslat megtétele után a román blokk tagjai ismét éktelen lármba kezdenek, amelyben határozottan asszisztál nekik a feltűnő nagy számban felvonult és főleg diákokból álló hallgatóság. A botrány elfajulásának megakadályozása érdekében Mihali primár berekeszti a gyűlést. Ezzel a nem éppen felemelő akkorddal ért véget Kolozsvár tanácsának hossza nyult novemberi közgyűlése.

**A BESZTERCEI CIONISTÁK TILTAKOZÁSA A FEHER KÖNYV ELLEN.** Beszterceőről jelenti tudósítónk: A besztercei zsidóság a Zsidó Nemzeti Szövetség helyicsoportjának kezdeményezésére a napokban tiltakozó gyűlést tartott a Fehér Könyv ellen. A gyűlést, amelyen imponáló számban jelentek meg Beszterce és a környék zsidói, Pistiner Efraim nyitotta meg. A referátumot dr. Halberg Gyula tartotta nagy figyelem közepette. „Nincs objektív ember a világon — mondotta a szónok —, aki elhiszi, hogy a zsidó bevándorlás ártott az arab nép érdekeinek. Ennek az ellenkezője igaz, mert hiszen a mi bevándorlónk nemcsak munkaalkalmat

hoztak az országba, hanem egy olyan életstandardot honosítottak meg, amiről az arabok nem is álmodtak. A cionista követelések annyira át vannak hatva igazságtól és emberiségtől, hogy előbb vagy utóbb kell hogy dialskaskodjanak. Minden mozgalom természeté, hogy olykor visszahatásokat termel ki külső körülmények következtében, de mi meg vagyunk győződve róla, hogy az angol nép nem vállal szolidaritást kormányával a Palesztina-kérdésben és azért bizakodással tekinthetünk a jövő felé. A cionista világszervezet eddig is csodákat művelt és reméljük, hogy a jövőben megtalálja a további békés fejlődés útjait. Ha eddig nem értük el azt,

amit akartunk, akkor ebben nem mi, cionisták vagyunk a hibások, hanem főleg az, hogy a zsidó nemzeti munkára a népeknek csak egy töredéke van elszánva”. A hatalmas beszéd mély benyomást keltett és nagy tetszést aratott.

— **Hevesi Piroska** zongoraművész nő ezidei első hangversenye rendkívül érdekes műsorral **november 19-én, szerdán** este léli 9 órakor a katolikus gimnázium dísztermében lesz megtartva. Je gyek és részletes programok Lepage, Ellenzék és Király zenemű ízetében kaphatók.

## NAPRÓL-NAPRA

*Don José Maria Arcorecca spanyol bankár ellen ma délután Victor Hugó uccai lakásán egy nő revolveres merényletet követett el. A bankárt súlyos sebével kórházba szállították, merényletét a rendőrség leartóztatta.*

A Do. X. német repülőgép meghívott francia vendégekkel ma Bordeaux környékén bemutató repülést végzett. A mutaványokat a mérignaci légi kikötő közelében és Bordeaux térein és uccáin nagy tömegek nézték végig. A német gép valószínűleg holnap folytatja útját Lisszabonba, hogy onnan átrepülje az Océánt.

Lyonban a Chaxeaux kórház falai tövább sülyednek. Attól tartanak, hogy a kórház is össze fog dőlni. A földcsuszamlásos negyedben folytatják a halottak utáni kutatást.

*Varsói jelentés közli, hogy a lengyel kormány az a szándéka, hogy 32 és félmillió dolláros kölcsön fejében lekösse a lengyel gyufamonopólium kihasználását a svéd gyufatrösztnek. A tárgyalások már folyamatban vannak.*

Az Associated Press havannai jelentése szerint Kubában az amerikai vagyont szigorú rendőri őrizet alá helyezték, mert kommunista tervnek jutottak nyomára. A terv az volt, hogy amerikai tulajdont képező épületek szétrombolásával az Egyesült Államokat Kubában közbelépésre akarták kényszeríteni.

Az osztrák Alpokban az észak felőli hideg levegő beáramlása tovább tart. A hőmérséklet mindenütt — 10 fok Celsius körül van. Kelet-Franciaországból nagy havazásokat jelentenek. Anglia déli részén is fagypont körüli a hőmérséklet.

Newyorki jelentés szerint a délamerikai Columbiában 49 megbetegedett fordult elő gyermekek körében romlott számmal történt kezelések következtében. A gyermekek közül 16 belehalt a kezelésbe. A bogotai egészségügyi és nyomozó hatóságok megindították a vizsgálatot.

Massachusetts amerikai állam partvidékén az amerikai prohibíciós rendőrség két gőzösön rengeteg mennyiségű esempészakoholt foglalt le, amelyet küldői az amerikai karácsonyi ünnepekre szántak. A két hajó 18 főnyi legénységét letartóztatták. A cempészár értéke meghaladja a 120 ezer dollárt.

## A próféta gyermek

Edmond Fleg megrázó zsidó regénye  
 Ára 100 lej és portó  
**KAPHATO AZ UJ KELET KÖNYVOSZTALYÁBAN**

A cionista irodalom standard műve  
**BÖHM ADOLF:**

## A cionista mozgalom

**Kivonat a tartalmából:**

Az emancipáció és következményei  
 A cionizmus és a modern zsidóság  
 A cionizmus előfutárai a 20. században  
 Achad Haam  
 Herzl Tivadar fellépése  
 Eredmények és csalódások  
 Az intézmények megteremtése  
 Herzl öröksége  
 Herzl egyénisége  
 stb., stb.  
 Ára: 120 lej

**KAPHATO AZ UJ KELET KÖNYVOSZTALYÁBAN**

## knél ben

telni fogják a két tanítóképezde felatás fokozottabb t a borsai és szuzozatainak kártala. fogják sürgetni a trónbeszédben is rsági törvény megégi statutum elké-

mok, szeszgyárak, és mindjobban el sztyált jelentett, záros csaknem 35 képezte.

arad, a maga esia- agystilű városhá- nyuló tornya az aga régi püspöki tető életű, a mul- azért modern ma- párnevű, bohém ó várost jelentett porba és hétköz- ar hasonló zsáne- néztek. Hol volt enbe nyuló tanya- maga civiseivel, maguk egyhan- colozsvár a maga konzervatíviz- ár a maga sörivó

ad 14-ben. Ezt n, hogy megértse gyott ott Várad, drága bekevlág- yni ma már ál- ak hiabavaló il-

forradalom lázas hétig tartó kom- kóstolt ez a vá- en vette az életet okban sem hagy- simán és orány- aj nélkül hagyta

a román csapa- mindenki, hogy város életében. A dvüen nézték a patok özönlését. Ilyek köré hatal- ellen évszázadok sapatparancsnok, és egykedvűen fozzászokott már történelmi esemé-

rt régi várából, olgárságnak az et adó Nagyvá-

m konspirált és és látta, hogy romantikának, hejehuja, szor- ogó hávéházak- sok és a „kon- 920-tól 25-ig len- város lakossága. igazi nagy mun- szat jólété, meg- etése.

vetkezik)  
**Leitner Zoltán**

## MEG: lagok akában

és elbeszélésel

UJ KELET

YABAN

LET LELKE:  
 KELETBEN

# KÖZGAZDASÁG

## Több, mint 7 milliárd lejes deficittel zárul az ezévi költségvetés

Miért kénytelen a kormány a nagyszabású redukciónak keresztülvinni?

Bucuresti—Bukarest, november 13. (Az Uj Kelet tudósítójától). A pénzügyminisztérium egyre küldi a felszólításokat a minisztériumoknak, hogy készítsék el végül az 1931. évi költségvetés tervezetét. A munkálatok azonban idegesítő lassúsággal haladnak előre és Mironescu miniszterelnök bevallása szerint eddig mindössze négy és félmilliárd lejes megtakarítást sikerült eszközölni. Az anyagi kiadásoknál már mindent töröltek, ami törölhető volt, anélkül, hogy az államgépzet működése fennakadást szenvedne. A további megtakarítások így csakis a személyi kiadásoknál véhetők keresztül. Nagyobb arányú tisztviselő elbocsátásra volna szükség és éppen ezért ez az, ami a költségvetés összeállításának munkálatait késlelteti.

Ismeretes ugyanis, hogy a kormány hétmilliárd lejjel akarja az 1931. évi költségvetést csökkenteni az előző évi budgettel szemben. Erre a hétmilliárd lejes megtakarításra azért volt szükség, mert körülbelül ugyanennyit fog kiténni az ezévi költségvetés deficitje. Amidőn Madgearu pénzügyminiszter egy esztendővel ezelőtt beterjesztette a parlament elé a költségvetés terveze-

tét és az adóeltérítési törvény jelentős eredményeit várta az állami bevételek fokozódását, alkalmunk volt rámutatni arra, hogy ez az optimizmus hamis premisszákból indul ki, mert az ország adófizetőinek teljesítőképessége annyira lesüllyedt, hogy a költségvetésnek kétmilliárd lejjel való emelését nem bírja el. 1929-ben 36, 1930-ban pedig 38 milliárd lejt tett ki az állam költségvetésének az autonóm intézmények (CFR, posta, RMS, stb.) költségvetésén kívül. Nos, november 1-ig alig 25 milliárd lejt sikerült az államnak a 38 milliárd költségvetésből inkasszálni. Ha novemberben és decemberben befolyik ötmilliárd lejt, úgy még mindig fennmarad kilencmilliárd lejes hiány. A hátralékos adókból a jövő év júniusáig be fogják még hajtani körülbelül kétmilliárd lejt, úgy, hogy az 1930. évi költségvetés deficitje hétmilliárdra tehető. Miután semmi kilátás nincs arra, hogy az ország gazdasági viszonyai javulni fognak s hogy ez a hiány a román adófizetők segítségével elűntethető lesz, a kormánynak nem marad más választása, mint leszállítani az állami kiadásokat a reálisan várható bevételek szintjére.

**A rézgyártás csökkentése.** Newyorkból jelentik: A rézbányák képviselőinek konferenciája elhatározta, hogy a termelést havi 23.650 tonnával csökkenteni fogja. A newyorki tőzsdén elterjedt hírek szerint ismét életbeléptetik az amerikai export-szindikátust, amely 1926-ban a készletek nagyrészt visszatartotta. A mostani termelés csökkentését szintén főleg azért eszközlik, hogy a készleteket piacra dohassák. A készletek Amerikában ezidő szerint körülbelül 600.000 tonnára ragnak.

**Angol-orosz kereskedelmi kapcsolatok.** Londonból jelentik: Az angol orosz kereskedelmi delegáció vezetője, Bron, most tette közre jelentését az 1929-30. évi angol-orosz kereskedelmi kapcsolatairól. A jelentés ugyan tendenciózus és mesterségesen fel akarja tüntetni az Oroszországgal való angol kereskedelmi kapcsolatokat, hogy ezen a réven is könnyen juthasson hitelhez, mindazonáltal sok figyelemreméltó tényt ölel föl. Az angol export garantált összege az elmúlt 12 hónapban 4 millió font sterlinget tett ki. Altalában azonban a londoni City nagyon tartózkodó magatartást tanúsított úgy a közvetlen, mint a közvetett hitelnyújtás

tekintetében. Ugyanazok a jelentésből derül ki, hogy 1929-30. évben az orosz kereskedelmi delegáció Angliában 15.995.000 font sterling értékű árut vásárolt, szemben az előző évvel, amikor is a vásárolt áruk értéke 9.912.433 font sterling volt. Számos újabb szerződést is kötöttek, amelyeknek azonban a szállításra vonatkozó részeit eddig nem effektuáltak. Az áruelemek közül igen nagy mennyiségű műtrágyát, igen sok vas- és acélárut, hajóalkatrészeket, elektromos gépeket, motorokat és kémiai árut vásároltak. Erősen emelkedett Oroszországban az angol bórimport is. Aránylag azonban legtöbbet vásárolták ipari szerszámokat.

**Új pénzügyi intézkedések Németországban.** Berlinből jelentik: A birodalmi államnyomdában új tíz és húszmárkás bankjegyeket nyomnak. Ezáltal az acélnyomat újszerű módszereit veszik igénybe, hogy megnövekedjen a bankjegyek hamisítását. A régi tíz és húszmárkás bankjegyeket nem vonják ki a forgalomból, hanem csak az alkotórészeket cserélik ki velük. Az új bankjegyek egy részét, amelyek sokban hasonlítanak a régihez, csak dušabb rajzokkal lesznek ellátva, még újév előtt fogják kiadni.

## Színház-Mozi

**A „Hoffman meséi” bemutatója a Román Operában.** Pénteken, november 21-én kerül először színre a Román Operában Offenbach örökbecsű remekműve, a „Hoffman meséi”. Az operát Pavel igazgató nagy ambícióval rendezi és teljesen új köntösben, stilszerű ruhák és díszletekkel mutatja be, Bobescu karnagy dirigálása mellett. Érdekesége az előadásnak, hogy a hármast női főszerepet az opera három primadonnája: Dobrankskaia, Aca de Barbu és Tiron Silvia énekelik. A címszerepet Andreescu, a bariton főszerepet pedig az unjoni szerződötött Huhulescu énekl. Jegyek elővételben az Opera pénztáránál.

## A Román Opera műsora

Péntek, november 21-én: Hoffmann meséi. (Premier.)  
Vasárnap, november 23-án (délután): Török.

## A MAGYAR SZÍNHÁZ MŰSORA

**A péntek estére hirdetett Kislady ünnepet a színház igazgatósága kénytelen volt súlyos technikai akadályok miatt rövid időre elhalasztani. Péntek este A vadkacsa kerül színre Horváth Árpád rendezésében.**  
**Kék mazur.** Szerdán este Lehár Ferenc legszebb operettjét, a Kék mazurt eleveníti fel a színház. A Kék mazur alkalmat ad Nádor Jenőnek arra, hogy végre igazi nagy énekes szerepben mutatkozzék be a kolozsvári közönségnek, a hangjának ritka értékű kvalitásait egy nagy, szép és nehéz feladatban érvényesíthesse. Érdekes, hogy Kondor Ibolyka és Nádor Jenő a Kék mazurban együtt turnéztak Amerikában óriási sikerrel.

**Csütörtökön: Bánk bán.** A közönség köréből általánosan megnyilvánuló érdeklődés arra indította az igazgatóságot, hogy e hét csütörtökjére újra kitűzze Katona Bánk bánját, amely Horváth Árpád rendezésében páratlan siker aratott a múlt heti reprizen. A sajtó és a publikum egyöntetű lelkesedéssel avatta az új Bánk bán a legvonzóbb, lebilincselőbb magyar műsor-

darabba. A Bánk bán csütörtöki előadását A. bérletben tartják meg, fellépnek Poór Lili, Kaszab Anna, Bárdi Teréz, Janovics Jenő, Földényi László, Tóth Elek, Tompa Béla, Rethely Ödön, Forgács Sándor stb.  
**Uj Zerkovitz-operett!! Meluzina!!** Premier: szombaton este.

## A MAGYAR SZÍNHÁZ MŰSORA

Szerda: Kék mazur. (Operett-repriz, új szereposztásban, új betanulásban. Kondor Ibolyka, Betegh Bébi, Nádor, Tompa, Ihász fellépésével. 14. B. bérlet. Sz. 64.)  
Csütörtök: Bánk bán. (Harmadszor. Ren-dezi Horváth Árpád, a budapesti Nemzeti Színház rendezője, m. v. 15. A. bérlet. Sz. 65.)  
Péntek: A vadkacsa. (Harmadszor. Rendezte Hortváth Árpád mint vendég.)  
Szombat: Meluzina. (Zerkovitz-operett, először. Kondor Ibolyka, Betegh Bébi, Nádor Jenő, Tompa Béla, Ihász Aladárral. (Premiérbérlet 12. Sz. 67.)  
Vasárnap d. v. 6 órákor: Alvinczi huszár-rok. (Kondor, Betegh, Nádor, Tompa, Ihász. Mérsékelt helyárrakkal. Sz. 68.)  
Vasárnap este 9 órákor: Meluzina. (Má-sodszor. 16. A. bérlet. Sz. 69.)  
Hétfő: Meluzina. (Harmadszor. 16. B. bérlet. Sz. 70.)

## A MAGYAR SZÍNHÁZ MOZI MŰSORA

Csütörtök, péntek és szombaton 3, 5 és 7 órákor, vasárnap fél 3 és 4 órákor hangos világtátrékelő „Mindennapi kenyereink” hangos, zenés filmre-gény 19 felvonásban, a főszerepek-ben: Mari Duncan és Charles Far-rel. Helyárrak: 20 és 10 lej.

## RADIO MŰSOR

### IDŐ: KÖZÉPEUROPAI

Szerda, november 13.  
Bukarest. 20: Szaxofonzena. 21:15: Hegedűjáték. 21:45: Hírek.  
Budapest. 9:15: Hangverseny. 9:30: Hírek. 12: Déli harangszó az Egyetemi templomból. Időjárásjelentés. 12:05: Hangver-seny. Caesar: Prelude, choral és fuga. — Liszt: Ha en dus király volnék. Schubert Anselma sirjánál. Strauss: Halottak nap-ján. Chopin: Ballada g-moll. Rubinstein: Harmat esillog. Wolff: Elrejtőzés. Bizet: Apillisi dal. 12:25: Hírek. 1: Pontos idő-jelzés. Időjárásjelentés. 2:30: Hírek. 4:15: Emékezős Vajda Jánosra és Reviczky Gyúrára. János Károly előadása. 4:45: Pontos időjelzés. Időjárásjelentés. Hírek. 5: Vitéz Farkas Jenő novellái: Kiss bécsi jubiliál. Találkozás. Felolvassa a szerző. 5:25: Orosz cigánydalok. 6: A Rá-dió Előljátszó előadássorozata. Hilbert Károly bevezető előadása: A rádió és az ifjúság. 6:30: Olasz nyelvoktatás. 7:15: A Mándits szalonzenekar hangversenye. Urbach: Abránd Mendelssohn műveiből. Lehár: A mosoly országa. Nevin: Nighty lak a rose. 8: Az Országos Postás Zene-és Kulturügyesület hangversenye. Közreműködik: Elek Szidi, a m. kir. Opera-ház művésze. Hannover György hegedűművész. Ssholz János gordonkaművész. Koltay Gyula zongoraművész. 9:30: A Budai Dalárda hangversenye. Karnagy: Szegő Sándor. Utána: Pontos időjelzés. Időjárásjelentés. Hírek. 10:45: A Magyar Klügyi Társaság előadássorozata báró Sterényi József v. b. t. t. ny. miniszter pémetnyelvi előadása.  
Bécs. 19:35: Zenekar.  
Berlín. 19: Kamarazene.  
Köln. 20: Hang.  
Varsó. 20:30: Vonósnyegyes.  
Kattovic. 22:15: Grammfón.  
Poznan. 21:30: Szopránének.  
Milánó. 21: Operett.  
Prága. 20: Szimfonikus hangverseny. Novák művei.  
Pozsony. 18:15: Szólisták hangv.  
Osló. 19:35: Rádiózenekar. Rimszkij-Korszakov, Rossini művei.

### Csütörtök, november 20.

Bukarest. 12: Grammfón. 12:30: Hírek. Időjelzés. 16: Zenekar. 18: Rádiógyetem. 19: Grammfón. 20: Szimfonikus hangv. 20:30: Szimfonikus. Folescu basszista. 21: Daleszta. Wagner: Siegfried idill. Bizet: Arles-i leány, szvit.  
Budapest. 9:15: Házi-variáció. 9:30: Hírek. 12: Déli harangszó. 12:05: Eugen Ste-pát balalajakzenekara. 12:25: Hírek. — 1: Pontos időjelzés. Időjárásjelentés. Hírek. 4: Rádió Szabadgyetem. Utána pontos időjelzés. Időjárásjelentés. Hírek. 5:10: A Földművelésügyi Minisztérium előadás-sorozata. 4:45: Zenekar. Lehár, Braun, Wimmer, Erkel, Verdi, Conradi művei-ből. 6:45: Angol nyelvoktatás. 7:25: Az Operaház műsorának felolvasása. — 7:30. Verdi: Traviata. c. operája.

Bécs. 19:30: Strauss: Bécsi keringő című operettje.  
Berlín. 19:05: Karének.  
Breslau. 21:30: Karének zenével.  
Frankfurt. 21:25: Walter operázeneke hangversenye.  
Varsó. Kattovic. 22:15: Paderewski zongoraművei.  
Poznan. 20:30: Hangverseny.  
Milánó. 21: Verdi Othello c. operája.  
Róma. 21:05: Strauss: Félteleen tavasz c. operája.  
Prága. 20: Daleszta. 22:20: Orgonajáték.  
Brünn. 20:30: Holland est.  
Ljubljana. 20:30: Román est.  
Toulouse. 22: Operázenelek.  
Osló. 20:30: Hegedűjáték. 21: Dalok.

## SPORT

### A Haggibbor szakosztályai felkészülnek a téli szezonra

A kolozsvári zsidó sportegyesület vezetősége egyre inkább tanúbizonyosságokat szolgáltat arról, hogy megérti az egyesület tényleges rendeltetését s tisztában van a zsidó társadalomban reá-haruló kötelességekkel. A Haggibbor az utóbbi időben a futball-sport terén nagy balszerencsével küzdött, ami az egyesület külső szereplése és népszerűsége szempontjából kétségkívül nem ör-vendetes. Ezzel szemben a többi szak-osztályok annál több buzgalommal dol-goznak azon, hogy a zsidó sport eszmé-jét és pedig az aktív sportolás és tested-zés gondolatát a zsidó társadalom miné-szelebb körében népszerűsítsék. A futball-esapatok dekadenciája kétségkí-vül fájdalmas jelenség, az egyesületnek azonban vigasztal szolgálhat az, hogy a futball-sport minden egyes elvesztett mérkőzés helyébe aktív sportolókat igye-keznék verbuválni a többi szakosztá-lyok. És ha a zsidó fiatalembereknek a futball terén való járatosága kifelé ha-tásosan is tudja reprezentálni a zsidó-ság fizikai reneszánszát, nem kevésbé igaz az is, hogy a zsidó sportnevelés be-szős értékét a kevesebb zajjal, de elsősor-ban a tömegek aktív részvételére szá-mító szakosztályok munkája reprezen-tálja.

Ezen a téren az egyesület fejlődés-nek újabb etapját fogja jelenteni a ví-vőszakosztály új otthona, amelyet a kö-zeli napokban fognak rendeltetésének átadni. Az egyesület vezetősége súlyos anyagi áldozatok árán egy vívómester szerződötött le, akinek keze alatt a Hag-gibbor hatvan tagú vívőgárdája bámu-latos fejlődésen ment keresztül. A vívó-szakosztály rövid idő alatt oly szép er-edményeket fejtett ki, amelyeknek kétsé-gkívvül mindenekelőtt is Deutsch Pe-rene és Zádor Árpád szakosztályvezető-ő-adaadásának köszönhető. A vívókön kí-vül a több, mint száz taggal dolgozó to-naszakosztály, az újjászervezett ping-pong szakosztály és a most megalakítá-s-ra kerülő koresolya-szakosztály fognak a téli szezonban erőteljes tevékenység-ük kifejteni.

## Pro hirdetések

**Szerény igényű, román, magyar nyelvű bíró gépirón állást keres. Cím a hirdetésben.**  
Dejan Főter 14. sz. alatt jólmán-egyedüli lehnemű-szalonn elköltözésé-mint átadó. Értekezni ugyanott.  
**Köser vegetárius étterem! Rendkívül izletes ételek. Figyelmes kiszolgálás. A vaj és tejeműek saját készítményeinek Schwartz Ignácé. Cíuj, Calea Regele-Ferdinand 10.  
Egy szoba konyha január 1-re kiadó Kovács uca 8. (Str. Gurilor.)  
**Örökbecsű 8 éves, szép, szőke, okos, három nyelvet beszélő leánygyermeket. Cím megváltó Mózes Rózsai, Ferenc József ut 119.****

## I. KREPPÉL

### Juden u. Judentum von heute

Számos illusztrációval  
Ára 1900 lej helyett 400 lej  
KAPHATOK AZ UJ KELET KÖNYVTÁRÁBAN

XIII EVF  
C101 - N  
novembe  
5691 EV

UJ K  
és bái

Kézfektet  
te megvárat

## Minder

adódik most n  
a kolozsvári v  
foglaltó román  
rányt rendezn  
magyar nyelv  
Ezek az ura  
érzékenységi  
nek, amelynek  
fájdalmat oko  
felejteti azt a  
a városban a  
annál is inkább  
a lakosság tö  
széli.

Van okunk  
tanácsosok, a  
gaszkodnak a  
nem a provok  
nem azon egy  
nem tudnak r  
minek a tudá  
pedig kénysz  
ráoktrojálni.  
úgy a botrán  
rendeleti utó  
belátás, a jói  
ság szellemét.  
Am amenny  
nem is tudja  
éppúgy elvár  
kisebbségekre  
mit, aminek  
tenni. Lehet  
tes és a rom  
ben egyenesen  
lojalitással el  
érdekeit mind  
egyen anélkül  
nek és száno  
tudna kifejez  
egyszerű okok  
kezik kellő a  
felelő nyelvk  
tökéletes meg  
A kolozsvá  
már rendszer  
ban nem kizá  
jai hibázath  
kormányt is  
mert hiszen  
ségi hírvény,  
használatot p  
ezideig késik  
nem elemek.  
beri jogot, h  
kel, de az e  
teszik, vagy

Itt az ideje  
den félreérté  
mány rendez  
tási törvény  
ven lesz err  
De addig is  
rendeleti u  
kisebbségi n  
rosi tanácsol  
a tanácsokra  
kisebbségek  
s amelyekne  
érdekek vé  
munkásságá  
hány sovén  
okozó hang  
telensége!

**A kül**  
máris tekin  
egy úrból v  
ság. Erről a  
az angol ko  
abból az al  
német muni  
védelem pre  
csak tárgya  
Ennek az  
maga gazda  
ménye az a  
angol korm  
vázatott m